

Moeder Lysbeth

Emmanuel van Driessche

bron

Emmanuel van Driessche, *Moeder Lysbeth*. W. Rogghé, Gent 1856

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/drie015moed02_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Een woord aen onze lezers.

Sinds onze vroegste bemoeijingen voor de nederduitsche letterkunde, was het ons eene onwrikbare overtuiging dat de vlaemsche zaak het best kon vooruitkomen met regtstreeks op het volk en door het volk te werken.

Die overtuiging bleef immer de leiddraed onzer handelingen, schoon wy ons daerby niet weinig tegenkantingen, onaengenaemheden, en vooral opofferingen, moesten getroosten.

Een schryver, die enkel schryft om te schryven, kiest zich vry de voordeelen uit.

Een schryver, die schryft met een vast doel, streeft regelregt naer zyn doel, wat hinderpalen hem ook in den weg staen mogen.

Wy schryven met een doel. - Het vlaemsche volk wordt verlamd, verbasterd en naer zynen ondergang geleid: eerstens door gebrek aen geestesontwikkeling, tweedens door vreemde drukking.

De geesten tot de menschenwaerde ontwikkelen, de vreemde drukking tegenhouden en den nationalen geest tot de volksdommelyke grootheid aenwakkeren - zie daer ons doel!...

Met dit inzicht gaven wy *Vaderlandsche Zangen* voor

het volk uit - gedichten met strekking, geene bloote droomeryen op beekjens en bloemekens.

Ten dien einde schreven wy tooneelstukken; eene zoo krachtige als aengename bemoeijing, waervan wy ten onzen grievenden spyte, voor het oogeblik, gedwongen worden af te zien. Met tranen in 't hart moet elke ware Vlaming den gang onzer tooneelbeweging nagaen. Het tooneel! die magt der magten, om op den geest des volks te werken, is by ons vóór zyne geboorte gestorven. De goede vlaemsche schryvers hebben verzen en romans gemaekt, maetschappyen gesticht, aengemoedigd en ondersteund, maer zy hebben er niet eens aen gedacht de tooneel-litteratuer als den eersten, als den belangryksten, als den noodzakelyksten tak van letterkunde te bewerken en te verheffen.

Zy hebben die overschoone taek door knoeijers laten versukkelen; thans zyn wy reeds zooverre dat onze nationale tooneelen geene nationale tooneel-litteratuer meer noodig hebben! Frankryk levert winderige en vuile stof genoeg! en waerom zouden onze tooneelliefhebbers die niet in het vlaemsch vertalen - de schooljongens maken wel themas!...

Gave God dat onze meening eene misgreep, en onze vrees voor den ondergang der vlaemsche zaek door het bastaerdtooneel eene ydelheid ware! - In dit geval vroegen wy ootmoedig verschooning voor de stoutheid met welke wy, reeds meermalen, den gang onzer tooneelbeweging aengerand hebben.

Immer in den zin van menschenwaerde en nationale ontwikkeling, schreven wy onze *drie Vlaendersche Novellen*, *Klaes de Veehoeder*, *de Veroordeelde*, *Wat een meisjen vermag* en ettelyke andere romantische verhalen, die hier en daer in tydschriften verspreid zyn.

Thans - steeds met hetzelfde doel - bieden wy onzen lezeren ootmoedig een nieuw werk aen, en by deze uitgaef zy het ons vergund, eens vooral de vraeg op te lossen:

‘Wat is een volksboek, of eerder een boek voor het volk? - Welke vereischen moet een boek vereenigen om wezenlyk voor het volk geschikt te zyn?’

Zulks te weten is vooraf onze pligt; mits wy zoo vry zyn te verklaren dat wy regtstreeks voor het vlaemsche volk, in den toestand waer het zich heden bevind, meenen te schryven. -

Een boek voor het volk moet:

Eerstens - over zaken, die het volk nuttig aenbelaugen, handelen, en zoo klaer voorgedragen wezen dat de strekking er ligt van op te vatten, en te bewaren is;

Tweedens - op eenen winteravond of zondag namiddag kunnen uitgelezen worden;

Derdens - niet te duer kosten.

Daerom kozen wy, by voorkeur, onderwerpen uit het alledaegsche leven; daerom doelden wy op geene ydele drift-effekten, maer wel meer op gedachten-ontwikkeling. Gezonde, duidelyk uitgedrukte denkbeelden zyn levenssappen voor het volk.

Daerom rekten wy onze verhalen niet overtollig uit, maer schreven ze bondig, meest aen de kern der zaak houdende.

Daerom stelden wy de pryzen onzer werken ten bereike van elke beurs. -

De morele hoedanigheden van den volksschryver moeten in zyne geaerdheid, in zyne trouw besloten liggen. -

Hy, die niet innig met het volk heeft omgegaen en deszelfs zeden niet van naderby heeft betracht, kan geen volksschryver wezen.

Hy, die, om welkdanige reden ook, voor de nuttige waerheid terugwykt, mag geen volksschryver heeten.

Hy, die in zyne schriften, wetens en willens, de waerheid krenkt, is onwaerdig de pen te voeren.

Hy, die zyn geweten door klinkende beweegreden laet omleiden, worde den eerbaren naem van schryver ontzegd!...

Het talent des schryvers is op den maetstaf der vriendelyke of onvriendelyke critiek niet af te meten.

Het publiek en de tyd kunnen alleen als wettige regters optreden; en den byval, welken een schryver van zyne lezers verkrygt, zal een nydige en hatende letterschifter door geene slinksche pennetrekken vernietigen!..

Onder de zeldzame aerdsche dingen, die onwankel- en onwrikbaer staen, achten wy het ware talent als het sterkste reuzenbeeld der menschelyke grootheid!...

Men kan het talent stutten of stuiten. - *Stutten* is vooruit helpen, *stuiten* is scherpen, is verstalen - maer vernietigen... nooit!...

Welmeenende vrienden hebben ons geraden werken van ernstigeren aerd, dan werken van verbeelding - romans en tooneelstukken - te schryven. Wy zyn hun hartelyk dankbaer voor hunne loflyke meening en voor hunne raedgeving.

Zy houden zich voor gerust.

De menschelyke geest volgt zynen natuerlyken gang, zooals alles wat tot de natuer behoort.

De lente geeft dezelfde vruchten niet als de zomer; myne lentevruchten heb ik misschien wat al te groen, en al te wulpsch geleverd; evenwel loochenen zy hunne natuer van lentevruchten niet; en zyn ze dan niet al zoo sappig, hier en daer ligt er toch een blosjen op, dat zoete herinneringen wekt; immers, hoe ongebondener de huppelsprongen der lammeren zyn, hoe bekoorlyker ons hunne bewegingen voorkomen.

De zomer des geestes mag ook nog wel een tydstip van vliegende verbeelding genoemd worden. Het is zoo zoet zich beminde beelden voor te spiegelen; het is zoo aangenaem de figuren te schilderen, die zich van zelfs voor den geest afteekenen!...

Men late my dan het zoete, het aangename myner zomerdagen der verlokkende beeldenwereld toewyden!

De herfst zal my misschien al te vroegtydig dit genot ontnemen! - moet ik het hopen of vreezen? -

Brussel - 1856.

DE SCHRYVER.

I. Het vooroordeel.

Het fanatisme geeft in Vlaenderen nog dagelyks de ongehoordste bewyzen van zyn onbegrypelyk dwaes bestaan. Het domme bygeloof mag er nog immer de algemeene en ergste plaeg der boeren genoemd worden. En die plaeg heeft niet alleen ten gevolge den mensch te misleiden en naer zyn ongeluk te voeren, maer zy maekt hem daerenboven tot alle regt begrip onbekwaem, zy leidt hem gansch van de baen, welke de Schepper hem als redelyk wezen voorschreef, af, en verdierlykt het verstandige bestaan op eene wyze, die den mensdomme ter eeuwige schande verstrekt.

Op de dorpen nogthans, waer sinds een vierteleeuws eene goede school open is, dáér waer de jeugd met zorg en zonder voorbedachten dwaelgeest opgeleid wordt, dáér mag men ten huidigen dage reeds troostende beternis aenstippen.

Vuriglyk moet iedereen hopen dat de staet van zaken lang zoo meer beteren zal; elkeen is overtuigd dat een

denkend mensch, dat een beschaefd lid der maetschappy voor het algemeen welzyn van groot nut is, dewyl een man, wiens daden enkel op ingeving van dwaelbegrippen rusten, van iedereen dient geschuwd te worden, want, door haren oorsprong zelve, moeten zyne handelingen gevaerlyk voorkomen.

Als christen en als redeneerend mensch keurt elkeen ten huidigen dage het fanatisme of bygeloof als een zeer gevaerlyk iets af; om tot het uitroeijen der ons onteerende dwalingen mede te werken, hebben wy het heden gewaegd tegen zulke dwaelbegrippen te velde te trekken, die de samenleving het meest in haren gang stuiten, en hinderpael aen de verwezenlyking van veel maetschappelyk goed stellen.

De gebeurtenissen van het verhael, dat wy heden den lezeren aanbieden, grypen plaets op het einde der verloopene eeuw; en die onzer Oûkens, welke thans nog in levende wezen zyn, en iets van den Patriottentyd en zyne gevolgen weten te vertellen, zullen zich gemakkelyk den grondzin onzer voordragt herinneren.

Want ons verhael rust op feiten, die in der waerheid gebeurd zyn.

II. Lysbeth en Tone.

Dat verhoede God!.... Dat verhoede God!....

Zoo mompelde een stokoud wyveken dat uit een strooijen hutjen kwam, en den straetweg naer het dorp op stapte.

Zy scheen de grootste moeite te hebben om voort te geraken, zoo oud en gekromd was zy; hare hand steunde op een geknobbeld doornstokjen, verders was haer geheel lichaem onder eenen vuilen mantel verborgen, die zoodanig met lappen en lompen aeneengetakeld was, dat het volstrekt onmogelyk zou geweest zyn er nog de oorspronkelyke stoffe aen te herkennen.

Naermate zy voortstapte, scheen zy te *verklibberen*⁽¹⁾ en meer zwakheid in de verstramde leden te krygen. Hare hut stond, gansch afgezonderd, wel eene groote halve myl van het dorp af, en het duerde niet veel meer

(1) Vlaendersch volkswoord: *Vlugger worden*.

dan eene halve uer of het wyveken was achter den kerkmuer verdwenen, terwyl zy nog immer mompelde:

- Dat verhoede God!....

Sinds den vroegsten gedenke van reeds bejaerde mensen, had men dit wyveken op het dorp immer gekend onder den naem van *Moeder Lysbeth*. Sedert vele jaren was er geenede minste verandering van aengezicht, lichaemsvorm of kleedy aen moeder Lysbeth te bespeuren. Lieden, die nooit het dorp verlaten hadden, en haer van hunnen eerste kommunietyd kenden, getuigden dat zy haer nooit anders gezien hadden dan met een gerimpeld aengezicht, gekromden ruggen, haer doornstokjen en haren gelapten kapmantel. Moeder Lysbeth oefende sinds onheugelyke tyden den onmaetschappelyken stiel van bedelaresse uit. Van over verscheidene jaren reeds leefde zy *moederziel* alleen in haer afgezonderd hutjen; vroeger nogthans had zy een kind opgekweekt, een verlaten wicht naer men zegde, dat gedurende lange jaren met Lysbeth gewoond en gebedeld had, maer nu als knecht by pachter Jambers, achter het dorp, op den Kattenwyck diende.

Het was in den herfst, negen ure 's avonds en reeds pikdonker, toen moeder Lysbeth heimelyk achter den kerkmuer verdween en op de rustplaets der dooden stapte. Zy rigtte zich regt naer het beenderhuis; daer nam zy eenige voorwerpen op, borg die onder haren mantel en sloop van het kerkhof weg, terwyl zy mompelde:

- Dat verhoede God!....

Eenige stonden later kroop zy langs henen de hageeener aenzienlyke pachthoeve van den kattenwyk; door een achterpoortjen kwam zy in den lochting (*moestuin*) en van den lochting op het voorhof; na eenige minuten omzichtig rondgeloerd te hebben, sloop zy in de slaepstêe des paerdenknechts neven aen de veestallen.

- Dat verhoede God!... grommelde zy nogmaels en borg zich achter de deur.

Daer zat zy op haren huik van onder hare kap te loeren, en alwie hare gryze verglaesde oogen, by de ligte schemering der maen, hadde bespied, ware welligt voor haer als voor een wezenlyk nachtspook, gevlugt.

Eenen geruimen tyd bleef zy daer beweegloos zitten. By wylen mompelde zy in haren tandeloozen mond: - Dat verhoede God!...

Het sloeg langzaam tien ure op den nabystaenden kerktoren en een zwaerlyvige, plompe boerenjongen stapte met zyne houten schoenen het voorhof over naer de stalling, waerin hy zyne slaepstêe had.

Hy stiet de deur open, en bereidde zich om te bed te gaen, terwyl hy krochte en blaesde, als iemand die te veel geëten heeft en niet over zynen buik bukken kan, om zich van zyne broek te ontdoen.

Die jongen was niemand anders dan Tone, de peerdenknecht van pachter Jambers. Tone was, van zyne vroegste jeugd tot zyne achttien jaren, door moeder Lysbeth opgevoed geworden, van dan was hy, eerst als koeiwachter, dan als handknecht en nu eindelyk als peerdenknecht by pachter Jambers in dienst geweest.

By den eersten aanblik kon men Tone voor niets anders dan voor een lompen vlegel, voor een puer materiëel mensch aanzien.

Zyn hoofd was uit der mate dik, en met eenen ongekamden, ruwen rosachtigen haerbosch bezet; zyne leden waren sterk, maer grof en plomp; zyn ligchaem vormloos, overal even dik en hoekig; zyn aengezicht was met grove lynen afgeteekend; zyne dikke wenkbrauwen hingen over zyne kleine gryze oogen neder; zyn neus was sterk gevleesd en regtneêrdalend; zyne lippen

dik, wyd uitgezet en onsierlyk gesloten; zyne bewegingen waren immer langzaam en regelmatig.

Tone kon nu omtrent dertig jaren oud wezen.

Hy was van eene buitengewoone ligchaemskracht; de peerden, hoe wederspanning of boos ook, wist hy onder zyne gespierde en stoute hand te dwingen; daerdoor bewees hy pachter Jambers goede diensten; daerenboven wist Tone zich te doen beminnen door eene schynbare lydzame onderwerping en door eene onafgebrokene schynheilige eerbewyzing aen zyne meesters.

Sedert omtrent twaelf jaren woonde hy by pachter Jambers en hy had nooit, wat men hem ook gebieden mogte, tegengesproken of nagelaten de gegevene bevelen uit te voeren.

Nooit had hy verwaerloosd zyne meesteres des zondags naer de vroegmisse te leiden, en haer dan weêr naer huis te vergezellen, als het maer eenigzins slecht weder of donker was.

Zoolang Netjen, 's pachters dochter, eigenlyk nog in de kinderschoenen liep, bezorgde Tone haer vogelnestjens, timmerde haer een karretjen, ja, hielp haer zelfs eene pop aenkleeden.

Uit dit alles mag besloten worden dat Tone, schoon hy de vlugheid miste en niet alles bezat wat men te regt van eenen goeden knecht zou kunnen vorderen, dan toch van zyne meesters in den vollen zin des woords bemind wierd.

Als Tone nu de staldeur achter zich gesloten had, en al gereed stond om te bed te gaen, rees moeder Lysbeth uit haren hoek op en sprak den jongen aldus aen:

- Luirik, gaet gy zoo maer gerust uwen tyd verslapen!

Tone verschrikte eenigzins, doch herstelde weldra, want Lysbeth was hem zoo nog al onverwachts op de

hielen geweest; doch nimmer was zy tot in zynen slaepstal gedrongen.

- Wat wilt gy zeggen, moeder Lysbeth? vroeg Tone verwonderd over de verwyttende tael zyner pleegmoeder.

- Gy slaept! gy slaept! hernam de oude bedelares, op den zelfden toon, terwyl zy hare hoofdkap een weinig opstiet en by de maenschemering haer verrimpeld aengezicht liet zien, - gy slaept! en men snydt u het gras van onder de voeten!...

- Maer, viel Tone in, moeder Lysbeth, ik begryp uwe zonderlinge woorden niet; wat wilt gy daermêe zeggen: men snydt my het gras van onder de voeten?

- Netjen Jambers trouwt met Karel van de Meerhoeve; gy staet er met uwen neus by, en gy weet het niet! sprak de oude bitsig, terwyl zy met haer doornstokjen op den grond stampte.

- Hoe zoo! hernam Tone, heel verwonderd over de zekerheid, waermeê Lysbeth sprak, dit zal toch maer straetklap zyn!...

- Straetklap! straetklap! herhaelde spottend de bedelares; weet gy dan niet, vervolgde zy, dat Netjen met Karel op de kermis gedanst heeft, en dat zy sindsdien al druk aengevreên hebben.

- Daer heb ik wel zoo iets van gehoord, zei Tone, maer trouweu, trouwen! zoo ver is het nog niet....

- Gy zyt myner lessen onwaardig, jongen, verweet Lysbeth bitsig; is het zoo dat ik u geleerd heb door de wereld te komen! de fortuin is u in de armen geloopt, en ge zoudt ze u laten ontrukken zonder het zelf te weten!

- Ho, toch niet! toch niet! ik zal...

- Ik zeg u dat Netjen trouwt met Karel, hoort ge!... doch, vervolgde zy als by zich zelven, 'dat verhoede God!...'

- En wat zoudt gy doen om het huwelyk te verhinderen, zoo het nu reeds besloten ware? vroeg Tone.

- Gy zyt een domkop! morde de oude grimmig; wat ik doen zal? - ik zal doen en gy zult doen; maer gy zythet leven onwaerd, zoo Netjen Jambers niet uwe vrouw en deze hoeve niet uw eigendom wordt!... En zy bezag den jongman met scherp peilende blikken, als wilde zy zeggen: 'Durft gy alles wagen?'

- En wat zullen we doen? vroeg nu Tone op geheimzinnigen toon, daer hy verstaen had dat Lysbeth op list doelde.

- Alles! alles! grommelde de oude, terwyl hare oogen vonkelden als die eener furie.

Tone scheen voor die onbepaalde woorden, op dien geheimzinnigen toon uitgesproken, af te schrikken; hy deinsde onwillekeurig achteruit.

- Hoor, jongen, hernam nu de oude met beradenheid, een arme mensch is op aerde een hond! een rampzalige hond! een ellendige hond, die voor de voeten van anderen kruipt en zich nog gelukkig acht als hy niet verpletterd wordt!... Gelooft gy dat, jongen, gelooft gy dat? vroeg zy hem, terwyl zy hem vlak in de oogen staerde.

- Dat voel ik! antwoordde Tone met bitterheid.

- Weldan, hernam de oude met blykbare voldoening, gy voelt het; goed. En zy vervolgde:

- Ryk zyn is genieten! ryk zyn is de hemel! ryk zyn is mensch zyn!... wilt gy ryk worden?

- Ja, ik wil zeker ryk worden, antwoordde Tone met geestdrift; maer.... voegde hy er twyfelachtig by.

Die twyfelmoedige *maer* onderdrukte zynen opgewonden drift naer bezitten. Lysbeth had hem reeds vroeger hare plannen voorgelegd, maer Tone had er nooit goed klaer in gezien, en wanhoopte dezelve te kunnen verwezenlyken.

Het is reeds te verstaen dat Lysbeth een huwelyk beraemde tusschen Tone en Netjen Jambers.

Tusschen Tone, een opgeraapte vondeling door eene oude tooverheks, zooals men veelal Lysbeth noemde, als bedelaer opgevoed, tusschen Tone, de lompe plumpe boerenknecht, en Netjen Jambers, de beminnyke, de liefvallige dochter eens ryken pachters!

Tone had zich met die schoone hoop wel eens geveleid; immers, wie bouwt er zich geene luchtkasteelen? Tone had meer dan eens de weelderige akkers, de prachtige hoeve in oogenschouw genomen en zich in de toekomst eigenaer van dit schoone bezit gedroomd! maer, als hy er dan over nadacht hoe hy het aen boord zou leggen om de lieve jonge pachteresse tot vrouw te krygen, dan zonk hem de moed tot diep in de schoenen, en zyn beeldgeluk verdween als een rook...

Uit Lysbeth's beraden tael op te maken, zag deze meer kans om de schynbare onoverwinnelyke hinderpalen uit den weg te ruimen; ook wierp zy blikken als schichten op den weifelenden jongman, als deze zyn mismoedig *maer* uitsprak.

- Gy zyt een bloede lafaerd! grynste zy hem aen, en zult immer een nieteling, een rampzalige blyven!...

Zoo had moeder Lysbeth haren pleegzoon nooit toegesproken; ook ontroerde dit laetste verwynt hem diep.

- Dat hebt ge gelogen! moeder Lysbeth, sprak hy op vasten toon, terwyl hy het hoofd verhief, ik ben geen lafaerd! en, om het u te toonen, wil ik alles, ja alles wagen om ryk te worden! - wat moet ik doen?

- Ha zoo! grimmelde de oude met eenen duivelschen lach, zoo, jongen, zoo hoor ik u liever spreken. Wat gy moet doen? vewolgde zy, wat gy moet doen? In alles stipt mynen raed volgen; en voor niets, voor niets, hoort gy, voor niets terugwyken.

- Dit zal ik! beloofde Tone en de hoop op eene schitterende toekomst sprak hem moed genoeg in, om alle vrees uit zyn hart te verjagen.

- Gy zult, sprak hem nu de oude geheimzinnig in het oor, gy zult uwen iever om uwe meesters, en vooral om Netjen te believeen, verdubbelen; gy zult jegens iedereen toegevend en verduelig zyn; doe nooit iemands gebreken uitschynen, en laet zeker niet na de bazin in hare bygeloovigheid te sterken; als men in uwe tegenwoordigheid van spookery spreken zal, zult gy vast voorgeven dat die onheilen den menschen, als straffen hunner zonden, van den Hemel overkomen; verder zal ik u inlichtingen geven, en u juist voorschryven wat gy te doen hebt.

- Ik zal dit alles stipt nakomen, beloofde Tone.

- Ha! grynste de oude op zegevierenden toon: Ha! Netjen Jambers zou met Karel van de Meerhoeve trouwen! 'Dat verhoede God!' hernam zy, want moeder Lysbeth heeft den ketteren, den goddeloozen eeuwigen haet toegezworen!...

Zy wendde zich nogmaels tot den jongman:

- Let wel op, denk over alles na, en Lysbeth zal u ryk maken!...

Dit zeggende sloop zy als eene schaduwe den stal uit, gleed langs henen de muren tot aen de voordeur des huizes, legde daer twee menschenbeenderen kruiswyze overeen en verdween langs het achterpoortjen van den lochting.

III. Het beenderen kruis.

Tone zag door de spleet der deur Lysbeth naer de huizinge sluipen, en als eene nare schim by het twyfelachtige licht der maen voortglyden, maer wat zy daer aen de voordeur doen wilde, kon hy zich niet voorstellen.

Korts nadien legde de jongman zich te bed, en begon na te denken over alles wat Lysbeth hem gezegd had; hy deed zynen geest, die aen 't denken weinig gewoon was, het grootste geweld aen, om te doorgronden hoe of Lysbeth het aenleggen zou om een reeds besloten huwelyk te verhinderen en hem tot echtgenoot van het schoone Netjen te maken. En, hoe hy ook dacht en herdacht, kon hem de mogelykheid van goedgeelukken in eene dergelyke onderneming niet klaer voor den geest komen.

Hy zag evenwel in het verschiet, 't verlokken beeld der fortun! eene bekoorlyke vrouw! eene ryke pachthoeve! - En hy vroeg zich zelve af: Wie zou het niet wagen!...

Tone was, in den vollen zin des woords, een onbeschaefd, een onopgevoed mensch. Tot het bereiken van den mannelyken ouderdom was hy by moeder Lysbeth gebleven, had met haer van hoeve tot hoeve gebedeld, en zyn hart was nooit door zedelyke invloed aengeroerd geworden. De levenswyze zyner jeugd had hem de gewoonte van twee duidelyk afgeteekende hoedanigheden gegeven: eene volkomene gevoelloosheid van opregten eerbied of menschelyk opzicht, en eene schynheilige, of eerder onbegrepene, onderwerping, die geen ander doel had dan het krygen. Zoo streefde Tone zyne meesters om geerne gezien te worden, om voordeelen te genieten; even als een hond streeft om eten te krygen.

Pligtbesef zou men te vergeefs in dit onverzedelykt hart gezocht hebben.

Tone sliep van dien ganschen nacht niet gerust. Zyn aengehitste geest dobberde van het eene onderwerp op het andere, en schoon niets hem helder voorkwame, was het hem evenwel eene beslotene zaak dat hy alles aenwenden, alles wagen zou wat moeder Lysbeth hem voorschryven kon, om zich het lieve Netjen, met haer schoon bezit, toe te eigenen.

Dat Lysbeth willens was booze plannen uit te voeren, daer was hy zeker van; maer in zyne vast genomen besluiten week hy daer niet voor terug. Immers welke kiemen van deugd konden zich in dit ruw hart tegen de trillende kracht der hebzucht verzetten! welk gevoel van regtschapenheid kon zegevieren op eene ziel, waerin alle kwade neigingen zich van jongs af vry ontwikkeld hadden?

Vóór de morgend aenbrak, stond hy van zyne slaepstede op, voederde zyne peerden, kuischte zyne stallen op en bemerkte met verwondering dat er binnen in huis eene buitengewoone bedryvigheid gaende was.

Toen de meiden, des morgens al vroeg, opgestaen waren om de koeijen te melken, hadden zy hy het openen der voordeur de menschenbeenderen kruiswyze op het plankier vinden liggen, en, in hare overgrootte aendoening, hadden zy seffens het geheele huisgezin gewekt om het schrikkelyke voorval kenbaer te maken.

Ziedaer waerom de baes, de bazin, Netje en de meiden zoo druk om en weêr liepen en er zoo verslagen uitzagen, toen Tone op het voorhof werkte.

Het dient geweten dat een kruis van menschen-beenderen, voor eene huisdeur gevonden, destyds als een onbetwyfelbaer voorteecken van nakende, en schrikkelyke rampen door de vlaendersche buitenlieden aenzien werd. Zy beweerden, met bygeloovige openhartigheid, dat, in zulke gevallen, de Alwyze eenen eeuwigen geest afzendt om dit kruis te leggen en de menschen tot boetveerdigheid aen te wakkeren.

Dien ten gevolge moet het ons geenzins verwonderen dat dit voorval het geheele huisgezin in rep en roer bragt.

Pachter Jambers voelde zich niet beter dan iemand anders in staet om by zulke gelegenheid gerust te blyven; de man was gansch verslagen toen hy het kruis voor zyne deur liggen zag.

De bazin was nog veel heviger aengedaen; de arme vrouw kermde en weende overluid, terwyl zy hunnen ondergang onfaelhaer naby zag.

Netjen, die veel minder dan hare ouders de beduidenis van dit geheimzinnige teeken verstond, weende met hare moeder, zonder nogthans te beseffen wat invloed zulk noodlottig voorval op hare toekomst hebben moest.

Tone had intusschen van de melkmeiden vernomen wat er gebeurd was, en toen hy naer de keuken ging om het vroegstuk te nemen lagen de beenderen nog op het plan-

kier. Niemand vermeet het zich die aen te raken. Maer Tone begreep nu waerom Lysbeth langs henen den muer weggesloten was.

- Baes, wil ik die noodlottige beenderen van kant helpen en ze te avond naer het gewyde kerkhof brengen? vroeg Tone zynen meester dienstwillig af.

- Ho, Tone! sprak de onstelde man, zoudet gy durven, jongen!

- Ja toch, baes; hernam Tone, ik zal eerst een goed gebed zeggen en dan zal het toch zoo erg niet vergaen.

- Goed, brave jongen, strelde de meester, delf nu die noodlottige beenderen in den grond en breng ze te avond naer het kerkhof; dit zal ons met God verzoenen.

Tone nam eene spade, dolf de beenderen in den grond, en als hy weêr in de keuken kwam, zaten de bazin en Netjen nog om het hardst te weenen en te snikken.

- Tone, sprak de meesteres met weemoedige stem, gy zyt een goede jongen, gy zult met ons bidden om de wrekende hand des Heeren van ons af te wenden....

- Ja wel, bazin, antwoordde Tone schynheilig, wy zullen vuriglyk bidden; maer getroost u, bazin, het zal toch immers zoo slecht niet gaen, gy zyt brave lieden, en ik weet niet waerom...

- Niet waer, jongen, viel de flauwhertige vrouw hem snikkend in de rede, op de twaelf jaren dat gy ten onzent woont, hebt gy nooit gezien dat wy onze christelyke pligten verzuimen, of iemand eenigerwyze nadeel zoeken toe te brengen; wy gaen als goede christenen ter kerke, wy deelen den armen van onze vruchten mede en wy bidden voor onze naesten gelyk voor ons eigen zelve!

- God zal u sparen, bazin, troostte haer de huichelaer, en hy voegde er geheimzinnig by: misschien is dit maer eene waarschuwing voor een kwaed dat gy in het vervolg zoudet kunnen begaen...

- Zoudt gy denken, jongen?... zou het wel zoo.....? maer welk kwaed zouden wy willens zyn te begaen... ik kan maer niet veronderstellen.... De vrouw dacht na, begreep niet hoe het zou mogelyk wezen dat de Algoede de menschen tot kwaed zou aenspooren, of voorop waer schuwingen voor onbedrevenkwaed zou verzenden, toen haer eensklaps eene gedachte scheen te treffen en zy als verpletterd uitriep:

- Myn God! o ja!.... en de eenvoudige moeder weende smartelyk.

De knecht troostte haer nog, zeggende:

- Wy zullen bidden en smeeken, bazin, om het kwaed af te keeren en God zal medelyden hebben; hoop maer, bazin, hoop maer, God is zoo goed....

En de schelm ging de keuken uit, terwyl hy eenen onuitlegbaren blik op het lieve Netjen wierp, die in eene biddende houding voor het Christusbeeld zat; hare in tranen polzende oogen waren hemelwaerts gerigt, hare tengere blanke handjens lagen op hare hygende borst gevouwen, en hare roode lippen beefden van aendoening.

Intusschen was het volop licht geworden; de daglooners kwamen naer de hoeve; de baes gaf zyne bevelen; iedereen bemerkte dat er iets huiengewoons voorgevallen was, doch niemand wist er den onderband van te raden. De pachter had aen Tone en aen de meiden bevolen er geen woord van te spreken, en zyne vrouw en dochter getroost met de hoop dat alles nog zoo slecht niet zou afloopen, en dat men intusschen vast op de regtveerdigheid des Allerhoogsten betrouwen zou.

IV. Het kerkhof te middernacht.

De nacht was over het aerderyk neêrgedaeld; donkere wolken dreven snel door het uitspansel; de maen schoot bywylen eens hare flauwe stralen door de luchtgevarten heen; alles was doodsch en stil rond het kerkhof.

Een man naderde langzaem en vrecschtig der dooden rustplaets, die zich by nachte als met schrikwekkende gedaentemschynt te omhullen en de geheimnissen welke zy van de wereld voor immer in haren schoot besluit, weêr schynt op te werpen om den ontroerden geest der menschen vrees aen te jagen.

Die man was Tone met de beenderen.

Pachter Jambers had hem tot omtrent middernacht doen wachten om die angstvolle boodschap te verrigten, ten einde door niemand bespeurd te worden en de onheilvoorspelling te kunnen geheim houden.

- Ga, had de pachter tot den huichelaer gezegd, ga, brave jongen, draeg de beenderen naer het kerkhof, bewys ons dien gewigtigen dienst, welligt worde ons den

zoen Gods door uwe stoute daed weêrgeschonken; ga, ik zal op uwe terugkomst wachten.

Tone sloop langs henen de muren der kerk tot onder den toren naer het beenderhuis; ofschoon hy wist hoe die beenderen op de hoeve gebragt waren, en alhoewel hy zelf in het booze spel, dat ten zynen voordeele moest gespeeld worden, gemengd was, kon hy eene inwendige vrees, die hem den boezem beneep en al zyne leden beven deed, niet onderdrukken; toen hy op dit nachtelyke uer de gewyde plaets betrad, waer zoo vele duizende menschen in der eeuwigheid rusten, was hy diep verschrikt, en schrik is een getuige der misdaed. - Het geloof der overtuiging was by hem nooit tot in het binnenste zynen ziel gedrongen, maer alles was op eene korst van schynheiligheid, die moeder Lysbeth om zyn hart gelegd had, afgebonsd, en niettegenstaende die verstaelde ongevoeligheid, greep hem op dit oogenblik eene bovennatuerlyke kracht aen, die hem te pletten drukte en hem het koud zweet van het voorhoofd deed druipen!...

Toen hy op zyne bestemde plaets gekomen was, haelde hy de beenderen sidderend van onder zynen kiel en hy reikte juist de hand uit om dezelve by een hoop bekkeneelen en andere menschelyke overblyfsels neêr te leggen, toen het op de torenklok, naer en langzaam, twaelf uren sloeg. Hy liet van angst de beenderen vallen en wilde op de vlugt gaen, toen eene krampachtige hand hem aengreep, en eene holle stem hem toesprak!

- Lafaerd! gy beeft!...

Het was moeder Lysbeth.

Zy hernam kalm, maer verwyttend:

- Waerom beeft gy als ge uw geluk bewerkt?

- Ik beef... ik beef niet... stamelde Tone terwyl zyne beenen onder zyn lichaem trilden.

- Nu, goed, hervatte de oude, zoo moet het ook zyn. Ik weet dat heden alles naer wensch is afgeloopen; keer nu weêr naer huis en zeg aen uwen baes dat juist op klokslag middernacht eene afgryselyke stem u uit het beenderhuis heeft toegeroepen: ‘De ketters zyn verdoemd!’... Ga.

Lysbeth verdween achter de kerkhofmuren; Tone, die zyne kalmte niet hervonden had, liep, wat hy loopen kon, naer de hoeve terug en kwam, druipende van zweet, by zynen ongelukkigen meester, die nog aen den vuerhaerd te bidden zat.

- Welnu, jongen, is alles wel vergaen? vroeg Jambers met eene bevende stemme, die zynen schrikkelijken doodsangst kenmerkte.

- Ho, baes, ik sidder, ik beef! stamelde de knecht.

- Wat, jongen!... wat is er!...

En de booswicht verklaerde:

- Op het oogenblik dat ik de noodlottige beenderen nederlegde, sloeg het middernacht en eene schrikkelijke stem riep my toe: ‘De ketters zyn verdoemd!’..,

- O myn God! myn God! genade!... gilde de rampzalige pachter, en hy viel in onmagt...

Het was nu voor den ligtgeloovigen landman eene uitgemaekte zaak dat hem een of ander groot onheil te wachten stond. Hy zocht in zyn geweten; hy herdacht zyn verleden; ging zyne innigste gevoelens na... en vond evenwel niets dat de straffe des hemels zoude kunnen over hem trekken...

De eenvoudige man weende, zuchtte en bad... maer vond geene uitkomst...

V. Karel van de Meerhoeve.

Verscheidene weken waren sinds het noodlottige voorval verlopen, zonder dat er iets buitengewoons gebeurde.

Het huisgezin Jambers leefde in eene angstige benauwdheid voort. De slaep ontvlood de sponde der brave landlieden; en elken dag die verscheen dankten zy innig den God der Regtveerdigheid, omdat hy hen tot dan toe nog gespaerd had.

Zoo bleven zy immer in pynlyke afwachting op de ramp, die hen treffen moest; zonder zelfs de overtuiging te kunnen krygen om welke euveldaed zy eenige bestraffing van den Algoeden zouden verdiend hebben. Toch, wachtten' zy gelaten de besluiten des Albeheerschers af; zoo godsheugend, zoo christelyk was hunne onderwerping.

Netjens jonge gemoed was nog minder voor bestendig lyden vatbaer; het meisje bleef wel droef, omdat hare ouders droef waren, maer de indruk van het voorval was eigenlyk by haer verdwenen; er werd ook in hare tegenwoordigheid over niets meer gesproken.

De daglooners, die op de hoeve dagelyks verkeerden, dorsten het niet wagen naer de oorzaak dier plotselinge verandering van gemoedsgesteldheid der meesters te vernemen; maer zy maekten gissingen, en die gissingen werden dan verder op het dorp, in den commerenhandel voor waerheden verteld.

Geene wandaden waren te zwaer om die ten laste van pachter Jambers te leggen.

Het noodlottige nieuws was ook ter ooren van Karel, den zoon van de Meerhoeve, gekomen.

De jongman had de gewoonte zyne geliefde des zondags, na vesperstyds, te gaen bezoeken, wat met hare ouders te klappen, een kaertjen te spelen en dan tegen avond weêr naer huis te gaen. Dat noemt men in Vlaenderen op de dorpen ‘uit vryen gaen.’

Maer sinds hy nu vernomen had hoe er by Jambers alles droef en neêrslagtig uitzag, had hy het nog niet gewaegd zich derwaerts te begeven; hy zou het *daerom* wel niet gelaten hebben, maer *God wist* wat er kon voorgevallen zyn en het zou *misschien* den ouderen zynere geliefde mishagen hem, *by ongeluk*, want dat moest het dan toch wezen, te ontvangen.

De jongman ging dan liever niet - tot dat alles weêr *weldra* op zyn effen zou zyn.

Het was nu het derde bezoek dat de vryer overgeslagen had.

De vierde zondag verscheen, en hoe langer de geheimzinnige toestand duerde, hoe pynlyker hem de scheiding van zyne geliefde werd.

De vespers waren gezongen, en te vergeefs zag Karel aen de kerkdeur rond om iemand van de familie Jambers te ontwaren; hy hadde graeg iemand ontmoet, al ware 't dan ook maer geweest om te zien hoe of zy er eigenlyk

uitzagen; maer de treurende menschen gingen des morgens vroeg naer de eerste misse, en was er een avondlof dat woonden zy ook by; maer by helderen dage schuwden zy het oog der dorpsgenooten, alswaren zy wezenlyk misdadigers geweest.

Karel bleef aen het kerkportael tot dat al het volk vertrokken was; met een angstig en benepen hart verliet hy den tempel Gods, en sloeg eenen binnenweg in, die langs het veld naer den Kattenwyck geleidde.

- Ja, zoo prevelde hy by zich zelve, ik wil haer zien, en weten waervan zy en hare ouders zoo pynlyk moeten lyden! Dit zeggende stapte hy voort, maer hoe nader de hoeve hy kwam, hoe langzamer zyn tred werd; eindelyk bleef hy op eenigen afstand van het hekken stil staen, wreef zyne koude hand over zyn gloeiend voorhoofd, en scheen zich zelve af te vragen:

- Wat zou ik nu doen?

En als moeste hy zich zelve het antwoord schuldig blyven, leunde hy moedeloos tegen eenen boomstam, terwyl hy zyn hoofd op de borst zinken liet.

Het avondduister spreidde zich langzaam, gelyk een immer verdikkend floers, over de aerde uit; de sterren begonnen te flikkeren en de maen schoot hare vale stralen op den mymerenden jongeling neêr.

Hoe schoon! hoe verrukkelyk schilderachtig was die houding!... Lange zwarte lokken krolde over de breede schouders des jongen pachters; zyn naïef en thans bleek en treurend aengezicht getuigde van onschuld en eenvoud, van landelyke deugd!

Na eenige stonden in die pynlyke mymering doorgebracht te hebben, rees hy plotseling op en rigtte zyne stappen, als hadde hy een onwederroepelyk besluit genomen, naer het hekken der hoeve.

Juist toen hy de straet overging traden twee personen, een man en eene vrouw, sprakeloos voorby; het was hem by de avondschemering onmogelyk te onderscheiden wie ze waren, zy gingen naer het dorp op, en Karel stond eenige oogenblikken later voor de hoeve. Terwyl hy over het voorhof stapte, scheen het hem toe dat elke stap hem naer zyn ongeluk leidde.... hy beefde.... en toen hy de klink der voordeur ophief en vroeg: 'Is er geen belet?' dan nog wilde hy terug keeren, maer hy bleef in vertwyfeling staen....

Zoo vreesachtig is de liefde, als die opregt en onschuldig is!

VI. Hoe Netjen by den duivel ter biecht ging.

Terwyl Karel gedurende de vespers en aen het kerkportael rond gezien had of hy niemand van het huisgezin Jambers zou ontwaren, zaten al de leden van die ongelukkige familie te huis, elk afzonderlyk in de diepste neêrslagtigheid, te bidden.

Toen de bedeklok het eindigen der vespers aenkondigde, zegde pachter Jambers tot zyne gade:

- Vrouw, wy zullen nu naer de kerk nog wat gaen bidden, het wordt allengskens donker; Tone gaet uit de vespers terugkomen en zal wel by Netjen te huis wachten.

De vrouw had zonder tegenspraek haren mantel omgehangen en haren man vergezeld naer het dorp. Het waren juist die twee personen, welke Karel in de avondschemering had zien voorbygaen.

Intusschentyd was Netjen met Tone alleen in de keuken gebleven.

Terwyl het volk van de vespers kwam, had het jonge meisje zich, zoo als de vorige zondagen, aen het ven-

ster geplaetst, en met poppelenden harte uitgezien of zy onder de toenaderende persoonen toch haren geliefden Karel niet bespeuren zou. Het arme kind had nu de vierde mael te vergeefs gewacht en zat nu in eenen hoek der keuken van liefdespyt te zuchten, terwyl de plompe Tone haer van verre met woeste en begeerige blikken beloerde.

- Ho! dacht de knecht, door helschen drift aengehitst, by zich zelve, ik zal u tot vrouw hebben en deze schoone hoeve bezitten!....

En die uitzinnige hoop deed eenen onuitlegbaren glimlach op de grove wezenstrekken des huichelaers pralen; die lach was boos als de gryns eens duivels.

Lang bleef het meisje in hare droevige gedachten verzonken; eindelyk ligte zy haer lief hoofdjen op en zegde:

- Tone, zoudet gy willen zoo braef zyn, dezen avond, als vader en moeder te huis komen, voor my eene boodschap te doen?

- Wel zeker, Netjen! wel zeker!.... juichte de ruwe knecht, voor u eene boodschap doen! Ho! wel honderd als ge wilt, Netjen!....

- Goed, Tone, hernam het naïve kind halffluid, maer gy moet my vast beloven - dat gy het aen niemand zeggen zult.

- Ho, ho, wees gerust, wees gerust, daer zal geen haen over kraeijen, verzekerde de lomperd, terwyl hy zich nader het meisje schoof en zich te vergeefs geweld aendeed om een vriendelyk gezicht te vertoonen.

- Nu, Tone, hernam de jeudige verliefde met nauw hoorbare stem, gy weet dat Karel van de Meerhoeve in geene vier zondagen meer hier is geweest, zoudet gy niet eens willen derwaerts gaen en van hem vernemen om welke reden hy achterblyft?

- Maer, Netjen, merkte de knecht op, terwyl hy nog digter schoof, hoe durft gy er aen denken! hoe zoudtgy...
- En waerom niet? vroeg het meisjen vlug; welligt is hy ziek, en mits niemand het weten zal...
- Neen, Netjen, hy is niet ziek... maer... huichelde de knecht.
- Hoe! viel het meisjen met levendigheid uit, zou hy my dan niet meer beminnen! zou hy my verstooten! vergeten!...
- Dat is zeer wel mogelyk, fleemde de huichelaer.
- O myn God! kermde het verslagene meisjen, maer, dit kan immers niet waer zyn!... Nu, Tone, hernam zy, na eene korte poos, ga er toch maer eensheen, ga maer... ik zal u drinkgeld geven...
- Goed, Netjen, stemde de bedrieger toe, maer ik moet u toch eerst iets zeggen; gy zult er ook aen niemand over spreken, dat belooft ge my, niet waer?
- En wat is het dan? vroeg het meisjen op angstigen toon.
- Gy weet, hernam Tone met boosaerdigen list, dat eene stem my heeft toegeroepen, toen ik de beenderen naer het kerkhof bragt: 'De kettters zyn verdoemd!'
- Wel dan! onderbrak het ontstelde kind, wat gemeens heeft dit met....?
- Zoo die noodlottige bedreiging des Heeren eens uit uwe liefde voor dien kerel voortvloeyde, fluisterde de booswicht op helschen toon; gy weet, voegde hy er by, dat Karels vader kloostergoederen heeft gekocht! ... En dat...
- Myn God! myn God! gilte het verpletterde meisjen en zy viel onder dien slag magteloos op haren stoel neder.
- De booswicht drukte het zwakke meisjen in zyne armen en poogde ze tot haer zelve te roepen, toen Karel juist de klink der deur ophief, en vroeg: 'Is er geen belet!'

VII. De geheimzinnige stem.

Het avondlof wierd door eene menigte godvruchtige lieden bygewoond.

De priester hield eene preek over den tekst van het Evangelie: *‘Gelukkig zy, die niet gezondigd hebben, de vrede des Heeren zal in hun hart wonen!’*

De goede landlieden namen elk troostend woord des gryzen priesters als heelenden balsem op. Ja, hier had het woord der waerheid regstreekschen toegang tot het hart. Ja, hier viel het zaed der deugd op zorgvuldig bereiden, en van onkruid gezuiverden, grond! Ja, hier was nog het woord des Heilands de zaligmakende kracht des menschdoms!....

Na het sermoen stegen de reinste beden uit de harten tot den Algoeden op.

Onder de godvruchtige schaer, die by het flauw lichtende geflikker der lampen, in de kerk vergaderd zat, waren er evenwel twee harten, die, ofschoon rein van meening, hunne zielentael niet ongemengd den Heere offeren konden.

De priester had gezegd: ‘*Gelukkig zy, die niet gezondigd hebben, de vrede des Heeren zal in hun hart wonen!*’ Zy vreesden het te gelooven, maer tegen wil en dank moesten zy zich overtuigen dat het woord Gods voor hen geene waerheid heeten mogt.

Wy bedoelen pachter Jambers en zyne huisvrouw.

Hoe klaer het eenvoudig begrip hun ook vertoonde, dat zy van wege de opperste regtveerdigheid geene onverdiende straf hoefden te duchten, was het hun onmogelyk de vrees voor een nakend onheil volstrekt uit hunne harten te bannen; terwyl zy poogden zich moed in te spreken, spiegelde het noodlot hun weêr het beenderen kruis voor den geest.

Toen de meeste menschen de kerk verlaten hadden, ging de pachter met zyne echtgenoot ook huiswaerts; een groot gedeelte van den weg bleven zy sprakeloos, immers wat zouden zy gezegd hebben! de zelfde vrees lag in beider harten; troost was het dien zy behoefden; en hoe kunnen ongelukkigen - die om de zelfde reden lyden - elkander vertroosten!....

Over halfwege van de kerk naer de hoeve waren zy reeds gekomen, toen pachters Jambers zich met geweld moed en verzekering insprak om zynen gade in dezer voege het woord toe te sturen:

- Vrouw, my dunkt toch dat wy ongelyk hebben ons zelven eene zoo groote vrees aen te jagen; heden nog heb ik zoo vuriglyk gebeden, en den goeden God gesmeekt mynen geest te verlichten over de bezwaren, die op ons zouden kunnen wegen, en ik vind geen verwynt tegen myn geweten.... gansch niets....

Jambers voerde zulke tael met het inzicht zyne vrouw gerust te stellen en de vrouw antwoordde hem volgender wyze, om de hoop, welke zy in haren man bespeurde, niet te verydelen:

- Johannes, ik heb zoo als gy gedaen, en ik ben volkomen van uwe meening dat wy ongelyk hebben zoo nog langer in angst te leven; het is nu toch al vier weken geleden dat wy het.... noodlottig teeken gevonden hebben, en sinds dien bespeuren wy toch niets meer.

- Ja, zoo meen ik het ook, vrouw, hernam de pachter op den zelfden toon en met de zelfde inzichten, wy zullen voortaan onze vrees verbannen, en gerust leven als te voren. *'Gelukkig zy, die niet gezondigd hebben, de vrede des Heeren zal in hun hart wonen!'* zoo verkondigt de priester het woord Gods; waerom zouden wy dan in angst verkwynen; de Algoede verlaet immers zyne dienaers niet; wy zullen stipt onze christelyke pligten vervullen en onze liefdadigheid verdubbelen....

- Dit heb ik reeds begonnen, viel de pachtersse in de rede; de oude Lysbeth, die maer tweemaal per week om hare almoes kwam, heb ik nu viermaal laten komen, zy is toch maer een arm schaep, en zy heeft my vast beloofd voor ons te zullen bidden.

Die wederzydsche aenmoediging, schoon van weêrszyde met het loffelykst inzicht geveinsd, had evenwel voor gevolg de beide echtelingen grootelyks op te beuren, en hun hart van den pynlyken last der vrees oogenblikkelyk te ontslagen.

- Ho, onderbrak nu de pachtersse de stilte, die op hunne samenspraek gevolgd was, kon ons Jannetteken ook hare vreugde terug vinden! Hebt gy niet bemerkt, Johannes, richtte zy zich nu vragend tot haren man, terwyl zy juist een klein boschaedjeken doortrokken, hoe zy van daeg en de dry vorige zondagen voor het venster heeft zitten turen, om te zien of Karel niet aenkwam?

- Ja wel, bevestigde de pachter, maer zeg, waerom is

Karel niet zyn gewoon zondagbezoek komen afleggen! ik versta my aen zyn achterblyven niet....

- Hy zal welligt ook het een en ander over ons gehoord hebben en verlegen geweest zyn; maer, vervolgde zy nu op min of meer opgeruimden toon, alles kan zich nu weldra schikken, ik hoop dat de uitvoering van ons plan, - de kinderen met de lente te laten trouwen, - niet zal verhinderd worden.

- Dat hoop ik vast, antwoordde Jambers, ofschoon er twyfel in zyn hopen lag.

- Karel is een brave jongen, zei de pachtersse.

Juist op het uiten dier woorden klonk eene snerpende stem uit het kreupelbosch in hunne ooren: 'Hy is de zoon eens kettters! Het is om hem dat de vermaledyding des Heeren u bedreigt!....'

En een ligt geritsel liet zich in de verdorde eikenbladeren hooren.

Een bliksemslinger hadde de echtelingen niet dieper, niet wreeder, niet plotselinger getroffen dan die geheimzinnige woorden.

Lang duerde het eer de twee verslagenen zich op hunne beenen konden bewegen; zy hadden zich in hunnen doodsangst aen elkander vastgegrepen en bleven zoo bewusteloos staen.

Toen zy eenigzins tot hun zelven gekomen waren, gingen zyzoo gezwind mogelyk, als twee zwymeldronkenen, naer hunne hoeve en stapten druipend van zweet hun huis binnen.

En welk tooneel deed zich hier op!...

Als Tone gerucht aen de voordeur had gehoord, was hy weêr in zynen hoek gaen zitten, als of er niets gebeurd ware en had het meisje in hare bedwelming aen zich zelven overgelaten.

Karel had te vergeefs geroepen: 'Is er geen belet!' niemand antwoordde hem; hy bleef nog eenen geruimen tyd in den gang staen, maer was reeds te verre genaderd om nu zoo maer terug te keeren en stapte dan de keuken binnen, waer hy Netjen in onmagt en Tone, als slapend, aen den haerd vond.

In zyne verwarring en zonder zich nog te kunnen voorstellen wat er gebeurde of gebeurd was, nam hy Netjen op en gelukte er in haer uit hare bedwelming op te roepen.

Het meisje bezag haren geliefden strak, als ware zy zinneloos geweest.

Karel sprak haer met vurige liefde aen.

Netjen trilde van schrik, zy meende een verschynsel en niet haren wezenlyken minnaer op dit oogenblik voor zich te zien.

Hy greep hare hand vast.

Zy trok die achteruit.

Hy naderde digter by.

Zy deinsde vreesachtig in den hoek der keuken.

Beiden bleven nu even verslagen en sprakeloos in die houding staen.

Op dit oogenblik kwam de pachter met zyne vrouw binnen.

Op dit zicht van Karel in die houding by hunne dochter, kreeg hun gemoed eenen tweeden verpletterenden slag.

- God!... och God!...

Gilden zy te gelyk als uit één mond.

En zy bleven insgelyks sprakeloos het tooneel aenschouwen.

Tone loerde van onder zyne dikke rosse wenkbrauwen zonder de minste gemoedsaendoening te laten blyken;

hy was zoo kalm als hadde hy geen hart in het lyf gehad.

Tamelyk lang duerde dit treffend tooneel van spraekloosheid en geweldige ontroering.

Karel, die niets van dit alles verstond, en in zyne benauwdheid duizende schrikkelyke gissingen te gelyk voor zynen geest zweven zag, brak eerst die akelige en smartvolle, stilte.

- In Gods naem! gilde hy, zegt my wat hier omgaet! Gy zyt allen in eene gesteltenis!....

De pachter deed zich het grootste geweld aen om de volgende woorden over zyne bevende lippen te krygen:

- Karel, wy zyn diep.... ongelukkig, jongen,... verlaet, als ik u bidden mag, onze wooning.... er *mogen* tusschen u en myne dochter geene betrekkingen meer bestaen.... eene vermaledyding zou op uw huwelyk wegen!....

- Myn God!... stamelden Karel en Netjen te gelyk, terwyl zy te gelyk hun hart onder den schrikkelyken slag dier woorden voelden breken.

- Ga, Karel, hervatte de pachter terwyl al zyne leden zichtbaer trilden, ga, het is de wil des Hemels! ik beloof u dat ik u later alles zeggen zal...

- Maer, onderbrak Karel hevig, ik begryp u niet! gy verjaegt my! gy scheidt my van!... gy doodt my!...

En de jongeling vloog in zyne vervoering van liefde naer zyne minnares!

- Ga, ongelukkige! galmde nu de pachter; ga, de wrake des Hemels zou verschrikkelyk wezen! vlied! uwe liefde is de oorzaak onzer rampen!...

Die laetste woorden had Karel maer ten halven begrepen, zoo zeer was hy ontroerd en buiten zich zelve. De pachter bragt hem tot buiten de deur, en in plaets van de gebaende wegen te volgen, liep hy in eenen aenval van uitzinnigheid, over hek en haeg, het veld door.

De pachter, zyne vrouw en dochter barstten nu in eenen vloed van tranen los!
Sprakeloos zuchtten' en snikten zy; terwyl Tone een gevoel van genoeg, dat hem
bekroop, niet kon onderdrukken, zich ter sluiks de handen wreef en zyne gryze oogen,
met eene afschuwelyke uitdrukking, op het jonge meisje richtte.

VIII. De muskaet-noot.

Het was een gure herfstnacht.

De lucht was pikdonker. De wind loeide akelig door de takken der reeds ontbladerde boomen.

Het was tien ure 's avonds van den dag der hartroerende gebeurtenissen, die wy hier voren verbaeld hebben.

Tone was in zynen slaepstal gekropen en mompelde met duivelsche voldoening, terwyl hy naer zyne sponde rondtastte: ‘Hy zal ze niet hebben!... hy zal geen voet op de hoeve meer zetten!...’

Op dit oogenblik trof een zacht gefluit, dat door de spleet der deur klonk, zyn oor, en trok hem uit zyne streelende mymering.

Dit gefluit was het teeken, waarmede Lysbeth hare tegenwoordigheid aenkondigde.

Tone schoof zachtjens de deur open, en liet Lysbeth binnen.

- Wat is er gebeurd? vroeg de oude op snellen en nieuwsgierigen toon, hebben myne woorden indruk gemaekt?

- Het huwelyk is verbroken! De pachter heeft Karel de deur uitgezet, hem gezegd dat alle onheilen van hem kwamen, en dat er aen geen huwelyk meer te denken viel!.... Alles is gewonnen! juichte de booswicht.

- Goed, sprak de oude met kalme tevredenheid, ik wist het wel... Lysbeth heeft den ketteren haet gezworen! maer, vervolgde zy met geheimzinnige stem, alles is nog niet gewonnen; het groote werk is te beginnen; gy moet Netjen hebben! gy moet u doen beminnen, en met haer trouwen?.... Door myne hulp zult gy ryk, zult gy vermogend worden! Ha! gromde zy, terwyl ze van onder haren kapmantel loerde en haren doornstok in de hoogte hief, Lysbeth weet het te leiden! De Hemel is met haer en met hem die zy beschermt!...

- Ho, moeder Lysbeth, stamelde Tone tot teeken van dankbaerheid, God zal u om uwe moeite voor my loonen.

De booswicht riep 's Heeren belooning in voor de memedepligtige zyner misdaed!... is dit ongeloof of heiligschennis!...

- Ik heb jegens u eene pligt te vervullen, hernam nu de oude op plegtigen toon, terwyl zy zich op haren huik zette; hoor, gy zyt nu al oud genoeg, om zulks te weten, ik zal u wat van uwe vroegste kindschheid vertellen.

Tone luisterde aendachtig, doch zonder blykbare ontroering, toe.

Lysbeth ving aen:

'Het was een schrikkelyk slecht weder; dat is nu omtrent dertig jaer geleden; het stormde buiten, de regen en wind kletterden tegen myne hut, als om ze in gruis over het veld te zweepen, en een gekerm liet zich aen myne deur hooren; ik opende spoedig - ik opende altoos voor de ellende - en eene vrouw die u - gy waert nog pas geboren - in de armen droeg, trad binnen; ik maekte

ras een goed vuer van dennenspelden aen, de vrouw warmde zich, en schoon zy zich goed en wel warmde, bleef zy immer in al hare leden trillen; zy had niet enkel koude, zy had de koorts, zy had eene hevige koorts..... maer zy had een goed werk verrigt!.... Een afgod, een heidene had haer verleid, haer verlaten, haer verstooten, maer, al was zy slechts eene bedelaresse, zoo als ik, zy had zich weten te wreken, zy had den vermaledyden met een mes den strot afgesneden.... en na dit groote werk, was zy ten mynent ingevlugt.... en zoo had zy eene hevige koorts.... 's Anderdaegs kwamen de geregtsdienaren uwe moeder aenhouden; ik hield u by my. Uwe moeder troostte ik, haer zeggende: Gy hebt eene goede daed verrigt, de wereld van een ketter verlost, ga.... Zy ging.... men heeft haer in de gevangenis gebragt en zy is daer gestorven! -Verstaet gy nu, Tone, ik had aen uwe moeder beloofd voor u te zullen zorgen; zy was, schoon nog jong, een goed christen vrouwmensch, de Hemel zy haer thans genadig!.... en ik wil myn woord houden, ik wil voor u zorgen....

Begrypt gy, Tone, jongen, vroeg de oude ten slotte haers verhaels en zy gaf hem, ten teeken van toegenegenheid, eenen klop op den schouder.

De ziellooze jongman, die de ontaerde bedelares aenhoorde, vernam de schande zyner geboorte, de yslyke misdaed zyner moeder, zonder het minste gevoel van menschelyke waerdigheid! Was hy de vrucht eener eerlyke echtverbintenis of een bastaerd, dit was hem gelyk; waren zyne ouders deugdlievende menschen of ellendige misdaders geweest, zulks kon hem weinig schelen!.....

Een ongeoeffend hart, waerin de ondeugd, als eene weelige plant, vry hare wortelen mag schiet, bedekten zich met eene korst die alle gevoel ontoeganglyk maekt,

even als het kleverige vocht der *molusken* dat zich tot een beschuttend schild verhardt en tegen de woedende zee bestand blyft.

Na de veropenbaring van Tones afkomst, hervatte Lysbeth met geheimzinnigen plegt:

Volg stipt mynen raed; hoor wat gy nu te doen hebt, en zy trok een voorwerp uit haren zak:

- Daer, ging zy voort, neem die muskaetnoot; zaeg die voorzichtig in tweën; zie dat gy een hairvlecht van het meisje krygt, neem dan ook van uw eigen hair, wrem dit te samen tot eene streng, en bind daarmede de noot weêr toe, hang ze aen eenen weelig groeienden boom, waer niemand ze vinden kan; het meisje zal u langs zoo meer beminnen.

- Goed, merkte Tone op, maer hoe geraek ik aen eenen hairvlecht van Netjen?

- Gy zyt een bloodaerd, gromde de oude, ik zal u dien bezorgen!

- Ho, juichte de lomperd, die aen zulke dwaesheid volle geloof hechtte, dan is myne fortuin gewonnen!...

- Doe zooals ik u zeg, hernam de oude, en onze plannen zullen gelukken!... God zy met ons!... - Tot later...

En zy liet Tone aen zyne hoopvolle droomen, en tevens aen zyne schandige besluiten, over!

IX. Gekrenkte liefde.

Toen Karel de hoeve van Pachter Jambers verliet en over haeg en hek het veld doorstropelde, wist hy niet wat hy deed; het gebeurde had zynen zinnen cenen zoo hevigen slag toegebracht, dat hy als razend voortstormde zonder zich zelven af te vragen: ‘Wat doe ik? waer loop ik heen?’ tot hy eindelyk, afgemat en krachteloos aen den boschkant neêrzeeg en de oogen look om eene pynlyke rust te genieten....

Niets kwam hem helder voor den geest; zyne geliefde staerde hem nog vreesvol aen, zy trok hare hand terug en scheen voor hem te vlugten; de smartvolle aengezichten der ongelukkige ouders grimden hem nog verwytend toe en de bevende stem des vaders klonk hem nog vermaledydend in de ooren: ‘Vlied! vlied! gy zyt de oorzaak onzer rampen!...’

De overmaet van lyden overstelpt, bedwelmt den geest; zy verzwakt, ja, verydelt de denkvermogens en doet het lichaem krachteloos onder den last der zedelyke

drukking buigen. Zoo sluimerde eindelyk de ongelukkige jongeling in; de killige vochtigheid der koude herfstlucht, verkoelde zyn gloeiend brein en toen hy weêr tot zichzelf kwam, was het reeds laet in den nacht.

En, even als iemand die dronken of ziekelyk is, sukkelde Karel naer de Meerhoeve terug.

Zyn vader was intusschen zeer ongerust; hy had reeds twee knechten uitgezonden om te vernemen waerof Karel, gants buiten zyne gewoonte, zoo laet vertoeven mogte.

In zulke gevallen vreest men, niet zonder reden, voor een of ander ongeluk. En hoe zeer de mensch dan ook verlicht zy, zyne verbeelding blyft immer zoo, dat hy zich altoos het ergste voorspiegelt en zich dikwyls nuttelooze vrees aenjaegt. Als de menschen maer zooveel leden door hunne wezenlyke onheilen als door hunne ingebeeelde rampen, zoo zouden zy veel minder dan nu te beklagen zyn.

Karel was een jongeling van geregeld en verstandig gedrag en nooit was hy, voor zyn vermaek, tot na tien uren uitgebleven. De vader verbeeldde zich reeds dat zyn zoon, by de duisternis, in een of ander diep water kon gesukkeld zyn; dan weêr kwam het hem voor dat hy wel door kwaeddoeners kon aengerand en mishandeld worden; of ook wel kon hem eene schielyke ziekte ergens overvallen hebben.

De knechten hadden het gansche dorp afgezocht; aen elkeen naer inlichtingen nopens Karel gevraagd; onder andere persoonen hadden zy de oude Lysbeth ontmoet en zich ook tot haer gewend om iets van Karel te vernemen, maer deze had hun grimmig geantwoord: 'Karel zal waerschyntlyk van de duivels levend naer de hel gevoerd zyn!

Eindelyk kwamen de knechten zonder bescheid te huis en lieten hunnen meester in verdubbelden angst.

Korts daarna werd er aen de voordeur gerammeld, het was Karel die met moeite binnen struikelde en nu eerst bemerkte dat het reeds middernacht was en dat zyn vader op dit ontydig uer hem nog wachtte.

De vader liep zynen zoon te gemoet, bezag hem ondervragend en sprak:

- Karel, gy laet ons wel in verlegenheid, jongen, het is reeds zoo laet, en gy komt eerst nu naer huis.

Karel wreef zyne hand over zyn gloeënd voorhoofd, sloeg de oogen blozend ten gronde, maer sprak geen woord.

- Zeg my dan toch, jongen, hernam de vader, wat u overkomen is, gy ziet er heel verdraeid en verwilderd uit!

De knechten hadden zich intusschen te bed begeven.

De vader en Karel namen plaets by den nog helder gloeienden vuerhaerd, en de zoon trachtte, voor zooveel zyn geheugen het hem in zyne verstrooidheid toeliet, zynen vader nauwkeurig te vertellen wat er hem te pachter Jambers wedervaren was, en hoe hy dan van zynen weg verdwaeld en eindelyk aen den boschkant nedergestort was.

De verklaring dat pachter Jambers hen voor de oorzaak zyner rampen zou aenzien, trof den vader diep in de ziel; hy begreep beter dan zyn zoon uit welke bron die verdenking voortsproot; hy wist zeer wel dat er door zekere lieden van het dorp over hem veel geklapt werd en dat men hem beschuldigde van zaken, die hem geenzins het geweten konden bezwaren. Hy wist dat den aenkoop zyner hoeve, dien hy gedaen had in tyden van woeling, hem door velen als eene wandaed werd aangerekend,

en dat het in die tyden van algemeen *fanatisme* eene misdaed was geleerd te zyn, dit alles wist hy; maer hy was al te gezond van oordeel en te kloek van verstand om zich daerover te bekommeren, althans zoolang die dwaze aenteigingen zyne rust of het geluk der zynen niet konden treffen. Doch, nu het de toekomst, de innige gevoelens, de liefde zyns zoons gold, nu kon hy voor zulke lasteringen niet langer onverschillig blyven; want het kwam hem als onbegrypelyk voor, dat de man, die met hem vast afgesproken was hunne kinderen door het huwelyk te vereenigen, nu de oorzaak zynner rampen aen het verkeer met zynen zoon zou toeschryven.

De pachter van de Meerhoeve nam dan oogenblykelyk het vaste besluit de zaak te beraden en met omzichtigheid te onderzoeken, en, zoo mogelyk, klaer te maken; dit besluit schonk hem eenigzins de ruste weêr; de stem zyns gewetens was rein, en daerby is immers het menschengeklap, daerby zyn immers de dwaze vooroordeelen toch maer hersenschimmige nietigheden!

- Karel, sprak hy, zich tot zynen bedrukten zoon wendende, gy begrypt immers wel, jongen, dat dit alles maer misverstand kan wezen, pachter Jambers zal door kwade tongen misleid zyn en wy zullen alles wel weêr op zyn effen brengen; ga nu ter ruste en heb goede hoop. Ik beloof u vast dat gy in de aenstaende lente met de dochter van mynen vriend Jambers trouwen zult; alles is immers reeds zoo geschikt, ik ben niet jong meer en gymet uwe vrouw zult, beter dan ik, de Meerhoeve kunnen bestieren.

- Zou het mogelyk zyn, vroeg de jongeling, die nu weêr eene strael van hoop in zyne ziel voelde dalen, zou het mogelyk zyn nog alles te herstellen?....

- Wees gerust, hernam de vader, ik heb de vaste

overtuiging dat het gedrag van pachter Jambers op misverstand steunt.

- Ho! dank, vader, dank!....stamelde de jongeling, en hy ook geloofde nu dat zyne liefdedroomen zich nog zouden kunnen verwezenlyken.

- Ik zal alles voorzichtig nagaen, verklaerde de vader en eerstvooral goede inlichtingen trachten in te winnen; zulke zaken mogen niet verrast worden; op tyd en stond vereffent men alle hinderpalen; wees dus volkomen gerust, myn zoon, en begeven wy ons thans te bed.

Het jonge gemoed des verliefden zoons was door de hoopvolle verzekering des vaders geheel versterkt en tot de kalmte terruggeroepen geworden; maer vooraleer de slaep zyne oogleden kon bekruipen, scheen het drama zich nogmaels voor zynen geest te ontrollen; dan verzwakte zyne hoop. Dan weêr klonken hem de woorden zyns vaders in de ooren, en op vaderwoorden betrouwt men vast; dit verkwikte zyne hoop. En de jongeling droomde eindelyk van geluk en liefde...

De vader had noodig geoordeeld den neêrgedrukten geest zyn zoons op te beuren, maer evenwel kon hy zich niet ontveinzen dat de zaak wel van erger beduidenis konde zyn; er moest daer eene booze hand in het spel wezen; hy wist ook hoe moeiljelyk het is 't zaed, door booze hand in een bygeloovig hart met berekening geworpen, uit te roeijen en te vernietigen. Hy bedacht verder zyne plannen en betrouwde op zyne regtschapenheid en op de kracht zyner rede om het bedrog te ontmaskeren.

X. Het zieke meisje.

Even als, na eene geweldige stormvlaeg in de heete zomerdagen, de bloemen in den tuin met neêrhangenden hoofde schynen te treuren en het te voren zoo frische loover er slens en geknakt uitziet, zoo ook zag er op de hoeve Jambers alles treurig en afgetrokken uit.

De pachter liep, als uitzinnig rond; nergens kon de man ruste vinden; dan weêr stond hy op den boomgaerd uren lang strak voor zich ten gronde te staren; dan weêr scheen eene inwendige stem hem tot zich zelve te roepen en dan stapte hy, met tranen in de oogen voort, terwyl hy stamelde: ‘Myn kind!... myn ongelukkig kind!...’

De pachterse zat in de slaepkamer by de sponde van hare dochter, die koortsig en bywylen raeskallend op het bed uitgestrekt lag.

Die menschen waren nu zeer diep ongelukkig, ja, werden door angst en grievende smart gefolterd, en niet eens kwamen zy op de gedachte om de oorzaak hunner

schrikkelyke rampen door de rede te peilen!... Niet eens vroegen zy zich af of hun lyden wel van God, van de regtvaardige, van de liefderyke Algoedheid zou komen!... Niet eens bedachten zy dat daer wel kwade menschelyke bemoeijingen konden onder schuilen!... Neen, dit dachten zy niet!... Zy hadden eens als waarheid opgevat dat hunne betrekkingen met den pachter van de Meerhoeve oorzaak hunner rampen waren en nu bestond er voor hen geene andere reden hunner tormenten, dan het ontworpen huwelyk tusschen hunne dochter en den zoon eens mans, dien zy tot dan toe geacht en bemind hadden, maer die nu in hunne oogen, sinds de onheilsvoorspelling, een brandstapel der hel was geworden.

Waertoe de wanbegrippen, die door het fanatisme de grondbeginsels der liefderyke leer des Heilands vervangen, het zwakke menschedom leiden kunnen, en wat al onheilen zy op de samenleving halen, is onberekenbaer. Het kwaed dat door het bygeloof op de wereld gesticht werd, is te verschrikkelyk om bedacht te worden! Van afschrik moet men terugdeinzen als men een bygeloovig hart peilt en ziet waertoe het bekwaem is! In de ziel, waer bygeloof huist, blyft geene plaets voor reine gevoelens meer over; daer is alles wanbegrip, daer loopt alles op een punt te samen, daer is alles doodsch en plomp fanatisme!... De rede is tot den laegsten graed verlamd; het begrip van regtvaardigheid, van menschelykheid, van goddelyk gevoel is in dommen haet, in afschnwelyken nyd verkeerd!... De bygeloovige mensch spreekt in zyn gebed tot den Albestuerder van broederlykheid, van christenliefde, en om diezelfde broederlykheid zou hy zyne broeders onmeêdoogenlyk vermoorden! Om die zelfde christenliefde dooft hy alle gevoel van christendeugd in zyn hart uit en verloochent hy de edele

bestemming, waertoe hy door den Almogenden Schepper geroepen was!... Geloof is zaligende liefde - fanatisme is doodende haet!.....

Het meisje was, na eenen hevigen aenval van koorts en raeskalling, in eenen zwaren slaep gevallen en scheen nu tamelyk gerust.

De moeder zat immer met haren roozenkrans in de hand voor de herstelling van haer kind te bidden.

Pachter Jambers trad sprakeloos met het hoofd op de borst de slaepkamer binnen en beschouwde zyn kind, dat daer, bleek als een lyk, voor hem op het bed lag.

- Johannes, sprak hem de pachterse halffluid aen, wy zullen moeten de plegtige gelofte doen nooit meer met booze menschen in aenraking te komen, zoo kunnen wy ons nog met God verzoenen...

- Het is waer, vrouw, wy hebben wel zeker misdadig gehandeld met ons kind in huwelyk te willen doen treden met Karel van de Meerhoeve. De zegen Gods kan by die menschen toch niet meer huizen; de pachter heeft die schoone hoeve byna voor niets gekocht van lieden, die ze geroofd hadden en dit kan hem nu toch niet regtveerdig toebehooren; en wat meer is de pachter is een diep geleerd man, die alles te lezen en uittecyferen weet en men zegt dat hy....

- Nu Johannes, onderbrak de vrouw, wy zullen hier by het ziekbed onzer dochter beloven nooit meer met zulke goddelooze lieden in betrekking te komen, er zelfs niet meer van te spreken of ze te vernoemen.

- Ja, vrouw, dat zullen we, stemde Jambers toe.

En de beide eenvoudige zielen bereidden zich om den Algoeden door eene ydele bezweering te tergen, toen hunne aendacht op hunne dochter werd getrokken door de hevige bewegingen, welke zy maekte.

Het zieke meisjen kwam tot haer zelve en de weinige rust, welke zy genoten had, was voldoende geweest om hare krachten eenigzins te herstellen.

Zy zag hare ouders eenige stonden met verbaesheid aen, wreef zich de oogen, scheen hare herinneringen in te roepen en vroeg dan:

- Zou Karel nu nooit meer ten onzent komen?

- Houd u gerust, myn kind, suste de moeder, en, vervolgde zy, om godswil, spreekt dien naem nooit meer uit.

- Zou myn huwelyk dan in de aenstaende lente geene plaets hebben? vroeg het meisjen op denzelfden toon.

- Uw huwelyk! uw huwelyk met Karel! gilden te gelyk de vader en de moeder, dit huwelyk zou de vermaledyding des Heeren over ons trekken!....

Het meisjen sparde hare verglaesde oogen wyd open, rigtte zich op hare huik en smeekte met bevende stemme:

- Ho! ik zou Karel dan niet meer zien! ik zou hem niet meer mogen beminnen! o, myn God, laet my dan sterven!....

En zy viel met eenen yslyken gil op haren hoofdpeluw neder.

Een nieuwe aenval van koorts overviel haer.

De ouders stonden by dit voor hen zoo hartscheurende tooneel, en wisten geenen raed voor hun rampzalig lot!

Hun ziek kind lag daer in doodsgevaer!.... zy vroeg nog naer Karel!.... dit moest de wrekende hand nog geweldiger wapenen!.... het geheele dorp zou hun ongeluk kennen!... wat zou de pachter van de Meerhoeve over hen denken!

Die en andere wanhopige denkbeelden vlogen hun te gelyk door den geest, zonder dat zy nothans naer den minsten maetregel uitzagen om zich te redden!....

XI. De bedelaresse.

De velden waren met eenen dikken sneeuwrok overdekt; de musschen stijrpten op de daken; de raven wroetten' op de koornakkers en krasten van honger; het roodkeelken alleen liet by elke schaersche zonnestrael zyn winterdeuntjen hooren, en moeder Lysbeth deed hare ronde om de liefdadigheid der dorpsbewooners af te smeeken.

Zy had haren kapmantel dicht toe gehaald, de afgescheurde lappen waren weêr toegestopt en zoo, met haren doornstok in de hand, strompelde zy hoeve op hoeve af.

Nergends werd zy ongetroost voorby gezonden. Lysbeth werd als eene gewettigde bedelares beschouwd. Eenigen gaven haer uit opregte liefdadigheid, omdat zy meenden dat Lysbeth wezenlyk nooddruftig was en zonder aelmoesen hadde moeten gebrek lyden; by anderen kreeg zy uit bloote gewoonte; maer de meeste menschen zonden haer niet voorby uit bygeloovige vrees. Velen

hielden het voorzeker dat Lysbeth met den duivel omging en eene gewisse tooverkracht bezat. Op de Meerhoeve werd de bedelares nooit voorby gezonden, niet omdat men aen Lysbeth's armoede geloofde, niet omdat zy eene oude pratyk was en nog veel minder omdat zy eene vermoede betrekking met den duivel had, maer omdat er ettelyke jaren te voren op de Meerhoeve eenen brandbrief was gevonden, en omdat de pachter met gegrond regt vermoedde dat dien van Lysbeth of haren aenhang kwam.

Een verstandig man tergt den wolf niet als hy dezes woede ontkomen kan. Daerom kreeg Lysbeth op de Meerhoeve, even als op de overige hoeven van het dorp, hare wekelyksche aelmoezen.

De oude had hare rondhaling byna afgedaen, toen de avond begon te vallen; zy was nu voor het hekken van pachter Jambers gekomen.

En als hadde zy hier iets meer te doen dan eene aelmoes te vragen, zy hield eenige stonden stil, scheen by haer zelve iets te overleggen en mompelde eindelyk met voldoening:

- Ja, zoo zal de zaek onfaelbaer gelukken!....

En zy stapte de hoeve op tot voor de huisdeur en bad het *Onze Vader*.

- Hoor, myn kind, sprak moeder Jambers tot hare dochter, die nog immer krank te bedde lag, hoor de goede Lysbeth bidt zoo godvruchtig voor u, nu zult ge toch weldra genezen zyn.....

- Gave 't God, moeder, antwoordde het zwakke meisjen.

- Ik ga haer eene goede aelmoes dragen, en haer zeggen dat zy veel en vuriglyk voor ons bidden moet, hernam de moeder.

- Ja, doe dat, sprak het mismoedige meisjen, terwyl zy zich omdraeide en zuchtte:
 - Ik zal Karel dan nooit meer wederzien!....
 - Ziedaer, moeder Lysbeth, zeï de pachterse, terwyl zy de oude twee oordjens toereikte, maer gedenk ons in uwe gebeden.
 - Ja, ja, grimmelde de oude, dat zal ik, dat zal ik, pachterse! - Maer zeg, zeg pachterse, wat heeft Netjen, wat heeft het brave kind?
 - O Lysbeth, kermde de moeder, het is schrikkelyk! het arme kind heeft zoo de koorts, dat zy zich van het ziekbed niet opligten kan!....
 - Hoe, zoo! pachterse, grommelde de oude met geveinsd medelyden, en welke oorzaak, welke reden?....
 - De oorzaak, Lysbeth! de oorzaak!.... - O goede Lysbeth bid toch voor myn ongelukkig kind! gebeden zullen haer meer dan medecynen helpen...
 - Ho, ho, grimmelde de oude onder hare kap, terwyl de samenspraek eene goede wending nam, en zy wendde zich op schynheiligen toon tot de pachterse:
 - Zoo uw kind eens betooverd ware, moeder Jambers?
 - Zou het wel mogelyk zyn, Lysbeth,.... betooverd! gilde de angstvolle moeder.
 - Mogelyk! mogelyk! hervatte de bedelares, dat is zoo wel mogelyk dat men dit zeer dikwyls heeft gezien.
 - O myn God! myn God!.... kermde de eenvoudige pachterse.
 - Zyt gy met geene goddelooze menschen in aenraking gekomen? vroeg de oude weder op huichelenden toon.
 - O Lysbeth, Lysbeth! gilde in hare verwarring de rampzalige moeder, gy doet my van schrik beven!....

- Nu, sprak de bedelares, laet my eens het zieke kind zien; ik zal ik u dadelyk zeggen.....

- Ja, o ja, Lysbeth, kom binnen, kom binnen, sprak de ontstelde vrouw, en zeg my of myn kind zou....

Zy dorst het woord niet uitspreken.

De pachterse leidde de oude huichelaerster tot by het ziekbed van het slagtoffer des bygeloofs, en na vele kruisen en geheimzinnige teekens gemaekt te hebben, bezag zy het jonge lydende meisjen in de oogen en sprak op plegtigen toon:

- Eene booze hand heeft haer aengeraekt! zy is in de magt des duivels!....

- Heere Jesus! gilde de verslagene moeder by die verklaringen der oude heks, en de pachterse viel byna van schrik in onmagt.

- Verontrust u zoo niet, hernam de ellendige bedriegster, ik zal uw kind uit de klauwen des boozen redden, als gy in alles mynen raed volgen wilt.

- Ho, Lysbeth, stamelde de pachterse, zoudet gy myn kind! o zoudet gy myne dochter kunnen redden! o Lysbeth! God zal u zegenen!... - Zeg, brave Lysbeth, vervolgde de moeder, wat moet ik aenwenden om myn eenig kind te redden? wat, zeg, al moest het my alles kosten om haer uit de handen des boozen te redden!....

En zy dacht aen den pachter van de Meerhoeve, door wien, dit was haer vast geloof, de toovery op hare dochter gevallen was.

- Hoor, sprak de bedelares met nadrukkelyke zekerheid, dezen avond nog kunt gy uw kind redden.

- Nu, spreek, Lysbeth, spreek, zeg, wat moet ik doen, stamelde driftig de pachterse.

- Luister wel, hernam de oude, en kom alles goed na, spreek er aen niemand over en doe juist wat ik u voorschryven zal.

- Dat zal ik! dat zal ik! beloofde vrouwe Jambers. Lysbeth schreef voor:
 - Snyd het hair uwer dochter af; werp het in eenen koperen ketel, vol regenwater
- koperen ketel, verstaet ge, herhaelde de oude - werp er ook dit kruid in - en zy trok een handsvol verdroogd yzerkruid⁽¹⁾ uit haren roszak - hang dit alles te samen over het vuer, en stook daer geweldig mutsaerd onder.
 - De pachtersse luisterde met schrikvolle aendacht toe. De oude hernam:
 - Wanneer dan alles goed koken zal, zult gy - maer ge moet daerom niet bang wezen - een groot gerucht in de schouw hooren; de duivels zullen u hunne prooi komen betwisten.
 - Ho, myn God!... zuchtte de angstvolle moeder.
 - Wees onbevreesd, verzekerde de oude, zy kunnen u geen kwaed; telkens dat zy huilen en tieren zult gy een teeken des kruises slaen en een schietgebedeken zeggen... zoo zullen zy hunne prooi weldra loslaten.
 - Och, Heere! stamelde de pachtersse, terwyl zy schudde en beefde, dit durf ik alleen niet aenvangen! zoo myn man my wat helpen konde!....
 - Dat mag niet zyn... antwoordde de bedelaresse na eenig nadenken, als geloofde zy Jambers niet dwaes of fanatiek genoeg om aen zulke onnoozele domheid geloof te hechten; gy moogt, zoo ging zy voort, er zelfs aen uwen man niet over spreken. - Ik zal ik u liever komen bystaen, fluisterde zy halffluid.
 - O goede Lysbeth! goede Lysbeth! juichte de eenvoudige vrouw, dit zal u in den hemel geloond worden!

(1) *Verbena*; de Ouden kenden aen die plant geheime krachten toe.

- Tot dezen avond, fluisterde de oude, en zy rigtte zich naer de deur, terwyl zy der pachterse nogmaels aenbevoel er zeker aen niemand van te spreken.

- En myn kind zal genezen zyn, Lysbeth? vroeg nogmaels de opgetogene moeder.

- Ik hoop het, bevestigde de huichelaerster, en op haren doornstok steunende, trok zy de hoeve af.

Op het voorhof ontmoette zy Tone en fluisterde hem toe:

- Gy zult u dezen avond op den zolder verbergen, en gerucht aen de schouw maken als gy my zult hooren kuchen; morgen avond komt gy my in myne hut vinden, ik zal u eenen schat geven!...

Zy was verdwenen.

XII. Hoe men den duivel verjoeg.

De kerkklok bromde langzaam tien uren.

Ten tien uren 's avonds in den winter is het by de landlieden volop nacht.

Alles was op het dorp nu ook volkomen stil en rustig; de vreedzame veldelingen genoten de heilryke verkwikking des slaeps; hier en daer werd wel de stilte door het gekerm en gezucht der ongelukkigen onderbroken; maer op aerde schynen de ongelukkigen even zoo natuerlyk als de gelukkigen, het is zoo de gang der zaken, immers het is, verzekert men, altyd zóó geweest.

De maen flikkerde hel aen het hemelgewelf; de wolken hadden zich daegs te voren in overvloedige sneeuwvlokken uitgelost en elke star blonk nu onbeneveld in volle klaerheid aen het onafmeetbare uitspansel. Een vinnige koude had de sneeuw droog gevrozen en de voetstappen der oude Lysbeth, die de hoeve Jambers opging, kraekten onder den weg.

De pachterse had het hek opengelaten en wachtte,

volgens afspraak, op de bedelaresse om het groote werk der genezing te volvoeren.

- Zyt gy daer, brave Lysbeth? vroeg de pachterse, terwyl zy de voordeur opende en de oude binnen liet.

- De Hemel sta ons in onze godvruchtige onderneming by, sprak Lysbeth op plegtigen toon.

- Amen, stamelde vrouwe Jambers.

- Is alles gereed? vroeg nu de dweepster, terwyl zy in de keuken kwam.

- Ja, Lysbeth, fluisterde de pachterse, ja, alles is gereed; zie hier de groote koperen ketel, het kruid, dat gy my gegeven hebt, is er reeds in en daer op tafel ligt de schaer om het hair af te snyden.

- Goed, sprak de oude halfvuid, terwyl zy de schaer opnam, maer, beval zy, den vinger op den mond plaetsende, dat ons niemand hoore! - slaept uwe dochter?

- Ja, bevestigde de moeder, daer zoo even sliep zy vast.

- Kom, kom! prevelde Lysbeth... houd het licht... kom...

En de beide vrouwen gingen, op de toppen der voeten den gang door tot aen de slaepkamer der zieke dochter.

- Jambers slaept aen de overzyde van het huis, niet waer? vroeg Lysbeth.

- Ja, en hy is reeds lang ter ruste, fluisterde de pachterse.

- Nu zoo, blyf hier met het licht, wy moeten ons niet verraden, mompelde de bedelares; en zy liet de bevende moeder aen de kamerdeur terwyl zy, als een nachtpook, naer de sponde van het schuldellooze meisjen sloop.

Het kind sliep zachtjens; sinds den vorigen dag was zy merkelyk gebeterd; het evenwigt kwam in haer geschokt zenuwgestel terug, en naermate zy rust genoot voelde zy hare krachten herleven.

Haer regter arm hing ontachtzaamlyk van de sponde neder, haer engelachtig hoofd, dat al de trekken, al de kenteekens der onschuld en der zachtaerdigheid droeg, lag met bevalligheid achterover op hare peluw gebogen.

Zy scheen door eenen zachttooverenden droom gestreeld te worden; by het heldere licht der maen, zag men eenen zoeten glimlach om hare lippen zweven; zy scheen inwendig te spreken: 'Ja, ik zal Karel nog wederzien, hem nog beminnen, en hem eenmaal myn echtgenoot noemen!...'

Lysbeth sloeg haren duivelschen blik op dit goddelyke beeld van eenvoud en schoonheid, en grynzend van voldoening zette zy de schaer in de lieve blonde lokken van het slapende meisjen...

Op een oogwenk had zy eenige vlechten afgeknipt en zy vloog met de bazin terug naer de keuken.

Nu moest het groote werk beginnen.

De ketel werd over een groot houtvuur gehangen, en terwyl het water met het yzerkruid en de hairvlechten des meisjens kookte, wakkerde Lysbeth de pachterse lang zoo meer aen om vuriglyk te bidden; en de beklagenswaardige moeder liet zich by dit heksenwerk overtuigen!.....

Lysbeth kuchte.

Tone was op zynen post.

Boven op den zolder tegenaen de schoorsteenpyp werden zware voorwerpen versleept en gerold en de pachterse vroeg schuddend en bevend aen de bedelaresse of de duivels reeds afkwamen!..

- Bid! Bid!..... prevelde de oude.

En vrouw Jambers bleef, met de dood op het lyf, bidden dat hare tanden knipperden.....

Hoe harder het water ziedde, hoe luider Lysbeth kuchte en hoe meer gerucht Tone op zolder mackte;

de knecht hield een lawyt, dat waerlyk lawyt van alle duivels mogt genoemd worden.

Eindelyk hield de bazin niet langer stand; de sukkel was zoodanig met schrik bevangen dat zy buiten kennis van haren bidstoel viel.

Lysbeth oordeelde dat het nu tyd was om het huichelspel te staken; zy kuchte niet meer en de duivels hielden zich stil.

Tone moest er niet kwaed om wezen zyne rol te mogen eindigen, want het moest vóór eén duivel al lastig zyn om er een heel legioen te verbeelden.

- Pachterse! pachterse! kom tot u zelven! 't is gedaen! de duivels zyn verdwenen! zy hebben hunne prooi verlaten! sprak nu de oude om de arme moeder weêr tot haer zelven te roepen.

- Hoe! vroeg de bazin, als zy weêr uit hare bedwelming oprees, is het gedaen, Lysbeth!.. zyn ze verdwenen!...

- Ik hoor niets meer! fluisterde de oude, zie het vuer vermindert; de vlammen dwarlen niet meer; de ketel bruischt nog een weinig; de helsche geesten zyn verdwenen!...

- En myn kind! zou nu myn kind verlost wezen? vroeg de moeder.

- Uw kind is uit de klauwen des duivels gered, verzekerde Lysbeth.

- O, God dank! juichte de misleide vrouw, God dank! zie, Lysbeth vervolgde zy, dit is voor u, en zy stopte de dweepster eene kroon in de hand.

Lysbeth verborg gretig de kroon in haren rokzak, terwyl zy zich van de pachterse nog zeggen liet: - God zal u zegenen, brave Lysbeth, gy hebt heden myn kind gered!....

Op dit oogenblik scheen het der moeder toe dat zy de stem harer dochter hoorde.

- Wat! hoe! gilde zy verheugd... Zou zy reeds!...

En zy vloog naer de slaepkamer van haer kind.

Lysbeth sloop de deur uit, en stapte de hoeve af, terwyl zy een voorwerp in hare handen wrong en met voldoening juichte:

- Ik heb den schat! nu is het meisje gevangen!...

- Roept gy my, myn kind? vroeg de moeder, toen zy in de kamer kwam.

- Moeder! o, ik had daer even zoo zacht gedroomd! gedroomd van liefde en van geluk!... en dan, dan is....

- Ho, gy zyt veel gebeterd, myn kind, onderbrak de moeder, gy ziet er geheel hersteld uit!....

- Ja, moeder, hernam het meisje, morgen zal ik opstaen en gansch genezen zyn.... maer een yslyk gezicht heeft my daer getroffen en my met schrik uit mynen slaep gewekt; my dacht dat de oude Lysbeth hier by my aen myn bed stond, dat zy my allerhande leelyke bezweeringen toestuerde, en als ik weigerde te doen wat zy my voorhield, toen vervloekte zy my, toen sprak zy de afschuwelykste vermaledydingen over u en over vader uit, toen zwoer zy by helschen eede onzen ondergang! o, moeder, die afgryselyke droom doet my nog sidderen nu ik ontwaekt ben!...

- Dit is toch niets, myn kind, troostte de moeder, dit zal immers geen ergs beduiden; Lysbeth is zoo eene goede godvruchtige vrouw; zy bidt alle dagen voor ons en zou ons geen kwaed willen berokkenen.

- Ik hoop wel, moeder, hervatte het kind, dat die droomen maer bedrog zyn, maer, ho! hoe afgryselyk zou het wezen, moesten zy eens waerheid voorspellen!...

- Slaep gerust, myn kind, suste nog de moeder,

dank aen Lysbeth, heeft God zyne zegeningen over ons weêr uitgespreid; gy zyt nu geheel hersteld, morgen zult gy opstaen; dank God, myn kind en slaep gerust...

De moeder zoende hare dochter en ging, vol betrouwen in de spookery van Lysbeth, zich ter ruste leggen.

Het meisje dacht!

‘Ja, morgen zal ik opstaen, en als het weder wat beter wordt zal ik langs de Meerhoeve wandelen en trachten Karel ergends te ontmoeten om hem om verschooning voor myn gedrag van zondag te vragen; hy immers kan toch geen schuldig mensch wezen; hy, die zoo lieflyk beminnen kan, hy, die zoo zacht zyne blikken op my kan werpen! hy, die my eeuwige trouw heeft beloofd!... o neen, neen! Karel is geen schuldig mensch!’

En toen het op de horlogie middernacht wekkerde, sliep het meisjen weêr gerust en droomde tot den morgend van hare liefde, van haer geluk, van Karel!...

O, begoocheling! hoe dierbaer zyt gy den mensch! en waerom verdwynt gy zoo ligtelyk als rook!....

XIII. Het tooverding.

Op de noordzyde van het dorp, aen den voet eens heuvels, die met uitgestrekte boschlanden omringd was, stond eene armoedige hut; zy was uit boomtakken saemgetimmerd, met riet doorvlochten en van buiten met eene ruwe laeg kleem bestreken.

Dit ellendige verblyf, verre van alle andere huizen afgezonderd, was de wooning van moeder Lysbeth, de oude bedelaresse.

Sints hare jeugd huisvestte zy daer, en het was ook daer dat Tone, de peerdeknecht van Jambers, tot zyne achttien jaren door haer opgebracht werd.

De deur bestond uit twee oude vermolmde planken, die niet zoo als de gewoone deuren op yzeren spillen draeiden, of aen leenen hingen, maer die met twee lederen schoenzolen aen eenen styl vasthielden. Een bodemlooze boterpot diende tot bovineinde der schoorsteenpyp, en een put in den grond, met eenige ruwe zavelsteen omzet, maekte den vuerhaerd uit.

In den eenen hoek lag een hoop lompen op eenen bundel strooi; dit was de nachtelyke rustplaets der oude. In den overstaenden hoek stond eene oude ton; die diende tot eetschappraei aen de zonderlinge bedelaresse. Een viervoetlange tronk was in zitbank herschape en het onderste eens boomstams maekte eene gerieflyke tafel. Van huisraed was de oude Lysbeth al niet veel beter voorzien dan Diogenes; al het keukengerief dat men by haer ontwaerde was het noodige tot bereiden van koffy, en onder in de ton stond eene brandewynflesch.

Lysbeth zat by een vuer van sprokkelhout, dat zy kosteloos uit den bosch kapte, zich te warmen. Zy morde binnen 's monds:

- Zal die domkop dan van avond niet komen? Ik doe alles voor zyn geluk... en hy schynt als een bloodaerd terug te wyken!... Maer, om het even - zoo prevelde zy voort - ik zal my toch wreken! God verhoede het dat dit kettersjong het meisjen hebben zou!... en, voegde zy er geheimzinnig by, ik moet voor Tone toch iets doen; zyne moeder, God wil hare ziel hebben! was toch een goed mensch, zy heeft my nog wat achtergelaten... zy had het, wel is waer, gestolen, maer het was van den afgod, die haer verleid had, en, zoo is dit geld toch zuiver genoeg voor my...

Zy stond regt, stak eene spie voor de deur en schudde haren rokzak uit op den boomstam, die haer tot tafel verstrekte; zy telde een dertigtal oordjens; de kroon van vrouw Jambers had zy in eenen ouden lap gewonden.

- Stoppen wy dit in den spaerpot! mompelde zy met voldoening....

En zy ligtte onder haer strooileger eenen zwaren steen op; vervolgens haelde zy uit eene holte eene aerden kan op, welke zy op hare bloktafel plaetste; en, met de hand

in den pot roerende, deed zy eene menigte geldstukken herhaelde malen tegen elkander rammelen.

De grynslach, welke die handeling begeleidde, ware niet te ontleden.

Eene helsche voldoening, waer eene duivelsche begeerlykheid doorstraelde, en waerop eene bedreigende tint lag, teekende zich op Lysbeths oud verrimpeld aengezicht; vervolgens streelde zy haren schat, even als eene leeuwin, die hare jongen streelt en den jager schynt uit te dagen.

Zy boog de kan naer het vuer, wierp eenen blik op het geld en stopte den spaerpot weêr onder hare legerstede, terwyl zy zegde:

- Een goede dag.... eene kroon.... dertig oordjens.... en zy wreef zich de handen, terwyl zy zich weder by het vuer plaetste.

Op dit oogeblik hoorde zy iemand op den voetwegel.

Lysbeth sprong naer de deur, trok de spie af, en plaetste zich in hare vorige houding. Tone trad binnen.

- Ha! gromde de oude, zyt gy daer! 't is nu wel tyd; gy kruipt naer uw geluk, gelyk eene slek naer hare dood!... Moest gy my missen... maer, dit verhoede God!.. want gy zyt maer een bloodaerd! een zonderhart!....

- Wel, moeder Lysbeth, ik heb my gespoed zooveel als ik kon, zei de jongman, terwyl hy met het averegtsche van zyne hand over zyn voorhoofd wreef, als om te doen gelooven dat hy zweette.

- Ha, nu, wel, hernam Lysbeth, terwyl zy iets uit haren zak haelde. Ziehier, zoo vervolgde zy, ziehier den schat! het tooverding dat u tot eenen ryken pachter moet maken en u de jonge schoone lot vrouw moet beschikken.

Dit zeggende toonde zy eene streng fyn blond hair.

- Ziel gy het? vroeg zy den gapenden Tone, dit is

toch van het lieve meisje; aen dit pand zoudt gy nooit geraekt zyn, want gy zyt te bloode, te harteloos!.... maer.... ik zal u leeren!....

Tone bezag den hairvlecht met eene dwaze uitdrukking van genoeg en wreef er eens zyne ruwe hand over zeggende:

- Oh! wat is dat zacht, en hy grynste als of hy lachen wilde.
- Hebt gy de noot in tweeën gedaen? vroeg Lysbeth.
- Ja, ja, zie, antwoordde Tone, en hy haelde de doorgezaegde noot uit zynen vestzak.
- Nu, geef hier, gebood de oude.

Zy nam de twee halve noten, griffelde er met den punt van een mes eenige geheimzinnige teekens op, bond vervolgens de noot weêr toe met den vlecht van het zachte blonde hair, en wond er kruiswyze eenen band van Tones rossen paardenborstel over, dan maekte zy nog eenige tooverteekens over de noot en sprak:

- Kom! volg my!...

En zy geleidde Tone tot verre in het bosch, tot by den tronk eens weeligen eikenbooms.

- Daer, sprak zy, klim daer op, en hang dit krachtvolle tooverding aen eenen tak, boven in de kruin. De liefde van het meisje zal voor u aengroeijen naermate de tak zich ontwikkelen zal.

Tone klauterde op den boom en maekte de noot in diervoegevast, dat men ze van beneden niet bemerken kon.

- Goed zoo, sprak de oude na die domme verrigting, ga nu weêrom naer de hoeve en laet geene gelegenheid voorbygaen om uwe liefde voor het meisje te laten blyken... Vooral, wees niet bloode!... hoort gy! die niets waegt, heeft niets!.. Ga!

Tone stapte het bosch door, en Lysbeth lag korts nadien op haren stroozak onder hare vodden te slapen.

XIV. Tones liefdeverklaring.

Het jonge dochterken van pachter Jambers was nu veel beter; sedert verscheidene dagen sprak men haer van niets meer, en de mensch bewyst zoo graeg de waarheid der spreuk: 'de tyd slyt alles.'

Netjen meende nu ook dat alles nog ten besten zou vergaen; dit meende zy voornamelyk, omdat zy het zoo liefst meende. Men hoorde van geene onheilsvoorspellingen meer; de beenderen waren terug naer het kerkhof gedragen, en vader en moeder konden ook wel mis zyn, als zy dachten die akelige stem in het boschjen gehoord te hebben.

Zoo troostte zich oppervlakkig het meisjen, maer die troost, hoe oppervlakkig dan ook, sprak haer moed in, en die moed schonk haer de frissche gezondheid weêr,

Zoo helpt de mensch zichzelf voort, zoo goed hy kan, al kon hy zich maer aen eenen strooihalm klampen. Immers, 'tzou donker wezen, daer waer geene enkele strael van hoop meer zou te zien zyn. Akelig ware de toestand waerin ons geene redding meer zou toelachen!

Het was een dier fraeije februarydagen, welke, ofschoon nog vinnig koud, toen eenigzins aen de zomerdagen gelyken door de helderheid der lucht en door de verkwikking der zonnestrallen, die zoo straf mogelyk hare krachten byzetten om de koude te bekampen.

Het jonge meisje zat in de voorkamer aen het venster, dat uitzicht op den hof had; zy zag er zoo mymerend-lief en zoo bleek-schoon uit als de glans van den winterzonneshyn, die den bevrozen grond onder het venster dooide en de hoenen, welke tegen den muer fladderden, verwarmde.

Zy hield naeiwerk in de hand, maer zy arbeidde zeer weinig; telkens dat zy eenige malen hare naeld doorgetrokken had, bleef zy weêr roerloos zitten om diep nadenkend door het venster te turen.

Dan eens lachte zy hare verbeelding tegen, dan weêr schudde zy droefgeestig het hoofd.

Als het hart ongekunsteld, naïef, natuerlyk de indrukken der verbeelding ontvangt, kan men elke gemoedsaendoening op de wezenstreken eener jonge maegd ontleden.

Zie, by het aenschouwen der zoo hel lichtende februaryzon denkt het meisje reeds aen de lente. De lente is immers het tydstip des beraemden huwelyks; de dag waerop haer vurigste wensch moet volvoerd worden, die dag zal immers weldra komen!....

By die gedachte, by die hoop, is haer glimlach zoo zacht als die eens engels.

Let, nu komen haer de woorden van Tone te binnen: 'Karel is oorzaak van het onheil dat u overkomt; hy is de zoon eens ketters' - Nu ziet zy haren vader en hare moeder in afgrysselyken angst binnenstormen!

En by die gedachte, by die nederdrukking, spreidt

zich een somber floers over haer lief aengezicht, even als eene gryze hagelwolk over eenen schoonen lentedag.

Hoe wanklend is de mensch, in nood of in geluk;
Des morgens in de vreugd, des avonds in den druk.

Terwyl het minnende meisjen zyn hartjen door alle soorten van gewaerwordingen voelt ontroeren en eenzaam voor het venster zit te turen, staet Tone haer van verre, van achter de staldeur, ter sluiks te beloeren.

Wat drukken de blikken van dien ruwen kinkel uit, terwyl zy op die geheiligde onschuld staren?

Dit zoude moeijelyk te bepalen zyn. By hem is de schors te dik, het gevoel te weinig verfynd, om innige gedachten duidelyk op het aengezicht te laten verschynen. Het geheele nogthans verraedt een onbetwyfelbaer iets: eene aenstootelyke begeerigheid, eene afschuwelyke driftoverheersching!....

- Zy zal de myne wezen! mompelde hy op vreeslyken toon by zich zelven, en de hoeve, de ryke hoeve daerby!...

En de schurk wreef zich van vreugde de handen, zonder eens na te denken welke snoode middelen hy gebruikte om tot zyn doel te geraken en welke helsche listen hy met de oude tooverheks beraemde om een deugdzaam en eenvoudig meisjen aen zyne kuiperyen over te leveren!...

Nogmaels zag hy naer de huisdeur uit; en een gryns van zelfvoldoening teekende zich om zyne grove lippen, toen hy de bazin met haren boterkorf den weg naer het dorp zag opstappen. De pachter was reeds van 's morgens vroeg naer de merkt om graen te verkoopen en nu was Netjen alleen te huis.

- Lysbeth zal my niet langer verwyten dat ik myn ge-

luk verschop, dat ik een bloodaerd ben; nu zal ik het wagen en zy zal myne liefde niet verstooten!...

Terwyl hy dit zegde, loerde hy de bazin op den kerkwegel achterna en slenterde zydelings naer de voordeur.

Als hadde hy aenspraek op ligchaemlyke schoonheid willen maken, wreef hy zich het plomp aengezicht met zynen ruwen voorschoot af en streek zyn ros borstelhair met speeksel plat naer voren, vooraleer hy in de kamer trad waer Netjen zich bevond.

Het meisjen had hem wel voorby het venster zien gaen, maer geen acht op hem geslagen en nog veel minder vermoed dat hy by haer zou binnen gekomen zyn.

Hoe verbaesd zag nu de pachtersdochter op, toen zy den knecht, die zich alle geweld aendeed om zyn aengezicht eenen vriendelyken plooi te geven, tot haer naderen zag.

Zy aenschouwden elkander eenige stonden zonder spreken. Tone brak de stilte. En, als iemand, die niet met de deur in huis wil vallen, vroeg hy:

- Hoe gaet het, Netjen?

Het meisjen verstond zich aen dit zonderlinge vragen niet; zy antwoordde kortweg:

- Niet slecht, Tone, maer waerom komt gy dit zoo vragen?

- Ho, Netjen, uitte nu Tone met geweld, terwijl hy zyne topmuts tusschen zyne handen tot eenen bol neep, ho, het doet my toch zoo spyt als gy ziek zyt... als gy...

- Zoo, Tone, zoo... en my doet het genoeg te zien dat gy medelyden met my hebt; dit bewyst dat gy een goed hart bezit.

- Een goed hart, Netjen, een goed hart!... hervatte nu Tone op lossere toon, als gy wist, Netjen!...

Hy boog zich naer het meisjen over, dat vreesachtig achteruit schoof.

- Wat toch wil dat zeggen, Tone? vroeg nu het verslagene meisje.

- Ho, lief Netjen!... gromde de lompe knecht, en hy poogde haer nogmaels aen te raken.

Het vreesvolle meisje gilte angstig, stiet den onbeschoften knecht van zich weg en wilde vlugten, toen Tone, in zyne verwarring door het venster keek, den pachter op de hoeve komen zag en langs achter den huize uitstooft, om zoo weêr ongemerkt in zynen stal te sluipen.

De dochter des pachters was diep getroffen over de stoutheid des knechts, en nog meer over de toenadering welke dit tooneel had met haren schrikkelyken droom van den nacht haers lyden.

Korts nadien stapte haer vader de kamer met lachenden aengezichte binnen? en, ofschoon zy voorgenomen had hem alles te zeggen, verborg zy de onbeschoftheid des knechts om haren vader uit zyne welgezindheid niet te trekken.

- Myn kind, sprak de pachter met opgetogenheid, ik ben als van een bezwarend pak on tlast; myn hart is verligt, ik snak om uwer moeder myne vreugde mede te deelen!

- Hoe zoo, vader! juichte het meisje met blyde hoop, en wat maekt u zoo gelukkig?

- Ik heb, op myne terugreize van de merkt, mynheer den pastoor ontmoet, die my zelf eerst heel vriendelyk aengesproken en vervolgens gevraegd heeft wat er zoo ten mynent voorgevallen was; hy had er van hooren spreken, zeide hy, en wilde van my zelf de waerheid kennen; ik heb hem alles omstandiglyk verhaeld, en hy heeft met veel beduidenis het hoofd geschud, zeggende:

- Ik geloof dat daer bedrog onder schuilt, pachter; gy moet, zoo vervolgte hy, alles goed nazien en onderzoeken of gy niet misleid wordt, of niemand er belang by kan hebben u schrik aen te jagen...

Ik wist maer niet uit te denken wie er zou kunnen belang by hebben ons zoo te bedriegen, ik kon hem dus niemand aenduiden; maer hy heeft gezegd, als er nog iets voorvalt, dat ik hem er dadelyk moet van bericht geven, en dat hy zich dan met het onderzoek der zaak gelasten zal.

Verstaet gy nu, myn kind, besloot de pachter, hoe gelukkig ik ben dat de heer pastoor my zoo getroost heeft! want anders, voegde hy er op gemeenden toon by, geloof me, myn kind, ik zou ervan ten grave gedaeld zyn...

Het meisjen had de woorden op de lippen om Tone als verdacht te noemen, maer waertoe zou het dienen nu weêr nieuwe vrees op te wekken? Zy deelde in de vreugde haers vaders en sprak over het voorgevallene niet.

Korts nadien kwam de vrouw te huis van de Botermarkt; op het dorp had zy den pachter van de Meerhoeve ontmoet, die haer verzocht had aen Jambers te zeggen dat hy hem op volgenden zondag een bezoek zou afleggen - om wat te klappen. Verder bescheid had zy er niet by, maer die woorden hadden veel beduidenis in de tegenwoordige omstandigheden.

Jambers zou zich dan ook weêr met zynen ouden vriend kunnen verzoenen en al kon het huwelyk dan, om reden dier noodlottige kloostergoederen, geene plaets grypen, ten minsten konden zy in vrede voortleven, daer, door wederzydsche uitleggingen, de gemoederen zouden bevredigd wezen.

De moeder had den troost des pastoors vernomen, en het huisgezin Jambers was, zoo niet gerust, dan toch gelukkiger door het gebeurde van den dag.

De twyfel is een duivelsch kwaed; men heeft dien schoon te verjagen, hy blyft, als kleefde hy aen de ziel.-

XV. Gelukkig wederzien. - Eene nieuwe wolk.

Karel van de Meerhoeve was, sinds het voorval by Jambers, meer dan eens op het punt geweest, om zynen vader aen te spreken en hem te vragen hoe of het nu met de zake stond; maer de jongman was er telkens voor teruggeweken zynen vader in 't byzonder over eene zoo kiesche zaak, als zyne liefde, te onderhouden.

In den beginne bouwde hy vast op de woorden zyns vaders. De man had immers gezegd: 'ik zal alles wel schikken, verrassen wy de zaak niet.....' maer, na verloop van verscheidene weken scheen het den verliefden jongeling toe dat alles in volkomen '*statu quo*' bleef; en hoe zeer hy ook op de opregtheid van Netjens teeder hartjen rekende, kon hy zich evenwel voor eene zekere ongerustheid niet vrywaren.

Immers het voorgevallene was erg genoeg om te veronderstellen, vooral als men verliefd is, dat het jonge meisje door kwaden invloed van hare minnegevoelens kon afgeleid worden.

By dergelyke en andere vreesaenjagende overwegingen klonk het by tyd schrikkelyk in Karels oor: 'Netjen zal u vergeten!....' En dan besloot de jongeling, in zyne teleurstelling, alles aen te wenden om zyne geliefde te zien en haer van zyne opregte trouw te verzekeren.

Het was nu vastenavond geworden, en de jongman hield het niet langer vol om in zynen pynlyken toestand van twyfel te blyven voortleven.

Hy wist dat Netjen nooit naliet op Aschdag naer het dorp by hare meter te gaen om dezer eenen godvruchtigen vastentyd te wenschen. Die omstandigheid lachte hem toe. Hy zou zich naer het dorp begeven en Netjen onder wege afwachten als zy van hare meter zou terugkeeren.

Zulk schoon vooruitzicht dulde geen vertragen; hy trok zyne leerzen aen, zette zyne zondagmuts op en sloeg den weg in, die regtlynig van de hoeve naer de kerk geleid.

Maer, vroeg hy zich zelven onderwege af, zoo zy eens niet alleen ware! Zoo hare moeder.... of iemand anders haer vergezelde!.... Nu, om het even, ik wil haer toch zien, zy zal my zien, en zien doet gedenken; ik wil, koste wat koste, dien staet van zaken veranderen....

Zoo vast was Karels besluit en zoo stout ging hy naer de plaets, waer hy zyne geliefde hoopte te ontmoeten, dat het hem toescheen door geene hoegenaemde hinderpalen te kunnen gestuit worden.

Maer, hoe zonderling werkt toch de liefde op het jonge gemoed! hoe nader het doel zyner vurige wenschen hy kwam, hoe heviger hem het harte joeg, en hoe meer hy zich zelven aenspoorde om alles te wagen, hoe angstwekkender zyne veronderstellingen werden.

- Ik zal haer zeggen.... maer, zoo zy my niet eens aenhooren wilde!.... Ik zal haer regt te gemoet gaen.... maer, zoo zy my eens ontvlugtte!... Ik zal haer vragen...

maer, zoo zy my eens verstootte zoo als op dien noodlottigen avond!....

Zoo mymerde de zoon van de Meerhoeve by zich zelven, toen hy op eens zyne geliefde van verre den weg zag opkomen.

Zy was alleen.

Ho! waren hare ouders er by geweest, dan zeker hadde hy de vlugt genomen; want nu nog, nu hy het spel zoo schoon had, beefde hy op zyne beenen.

- Wat zal ik? vroeg hy zich zelven af, hier wachten of haer te gemoet gaen?

En hy bleef, als wist hy geen besluit te nemen, op dezelfde plaets staen trippelvoeten.

Middeleryl naderde het meisjen en kreeg den jongman in het oog.

Die ontmoeting was voor haer niet minder verrassend; zy bleef, als verslagen, pal staen.

Zy verzamelde aldra hare gedachten; eene ontroering duert by een meisjen nooit lang. Ha, sprak zy binnen 's monds, hy wacht my hier af om my verwytingen over myn onbetamelyk gedrag van dien zondag avond toe te sturen! O ja, ik had wel ongelyk! hy immers kon het niet verhelpen, en ik heb hem laten wegvlugten! vlugten als een misdadiger, en hy had niets misdaen!.... Hemel! wat zal hy my zeggen!....

En het meisjen zag rond of er geen andere weg was om Karel te ontwyken.

Terwyl de twee minnende hartjens zich zoo schroomend en liefdevol ontroerden, stonden zy maer op ruim honderd schreden van elkander.

En, als onverwonne op eens de inspraek der natuer, hunne ongegronde vrees, als verjoege eensklaps de aantrekkingskracht der liefde het dwaze menschelyke op-

zicht, zy stapten tot elkander, terwyl zy zich te gelyk inspraken:

- Wy beminnen toch elkander!....

Zy aenschouwden zich.... beiden sloegen de oogen ten gronde..... geen woord vloeyde over de lippen!.... Daer stonden zy nu weêr als twee beelden.

Hadden zy elkander kunnen zeggen wat zy al te voren beraemd hadden te zullen zeggen, een halve dag ware niet toereikend geweest om hunnen verkropten boezem uit te storten.... en nu, nu wisten zy geen woordjen uit te brengen! Hoe zonderling.....

Als het hartjen overstroomt
Dan zwygt het mondjen stil.....

- Karel, verschoon my, onderbrak eindelyk het meisjen met bevende stemme, verschoon my, ik was toen zoo zeer ontsteld!....

Het eerste woord was er over en nu voelde Karel zich ook beter op zyn gemak.

- Ho! Netjen, stamelde de jongman, ik ben het, die u om verschooning moet vragen; ik ben immers de schuld van alles, en gy zyt zoo ziek geweest, niet waer?....

- Dit is nu reeds alles vergeten, Karel, troostte het meisjen. Ho, sprak zy met uitstortende aendoening, wat ben ik verheugd u weder te zien!....

- En ik! juichte nu de jongman op lossere toon, en ik! ik kon het niet langer uitstellen u te spreken!.... Ik was ongerust, ziet ge wel, Netjen, ik weet goed dat gy my bemint, maer er zouden kunnen... van die zaken voorkomen.....

- Ho Karel, sprak het lieve meisjen met rondborstigheid, ik zou nooit iemand anders dan u kun-

nen beminnen!.... maer myne ongelukkige ouders... Hoe zullen wy die tot ons huwelyk overkrygen!... die noodlottige voorspelling, Karel.... hoe zullen wy?....

- Myn vader heeft my verzekerd, onderbrak Karel, dat hy alles klaer brengen zal.

- Gave 't God! stamelde het meisjen.

- Dan zouden wy met de lente trouwen, juichte Karel.

- En dan zouden wy de gelukkigsten der wereld zyn! fluisterde het minnende meisjen.

- En dan zouden de booze menschen ons geluk niet meer kunnen stooren! vervolgde Karel, terwyl als door verstrooidheid de handen der geliefden in elkander geraekten en zy die liefdevol drukten.

- Dat verhoede God! klonk eene akelige stem hen op dit oogenblik in de ooren.

Als door den bliksem getroffen zagen zy plotselings om, en... moeder Lysbeth stond achter hen op haer doornstokjen te leunen.

De twee gelieven deinsden van schrik terug op het zicht der gevreesde tooverheks.

- Jonge lieden, sprak met duivelsche bitsigheid de oude bedelares, tergt niet langer de goddelyke langmoedigheid! Aenroept niet langer de schrikkelyke wrake des Hemels! Zy zal ras genoeg over u nederdalen!... Vliedt elkander of de onverbiddelyke magten der Hel zullen u verpletteren!...

Moeder Lysheth stapte voort, en de twee gelieven stonden als aen den grond genageld.

Karel was niet bygeloovig, de lessen en voorbeelden zyns vaders hadden zyn jong gemoed al ruim voor het licht der waerheid ontwikkeld, en evenwel kon hy zich niet ontveinzen dat de oude hem door hare dwaze en ydele bedreigingen eene schrikkelyke vrees aenjaegde.

Netjen was geheel en al ter neêrgeslagen; op haer hadden de woorden der bedelares eenen diepen en noodlottigen invloed; zy had meermaels door hare ouders hooren verzekeren dat moeder Lysbeth bovennatuerlyke kennissen bezat; en nu scheen het haer toe dat de oude als een Orakel sprak...

- Karel, stamelde zy met verrukkelyk schoone traentjens in de oogen, ik zal u toch altyd beminnen; betrouw daer vast op... maer... stellen wy ons huwelyk nog uit... tot dat de Hemel zal verzoend wezen!...

- Ho, myne lieve, onderbrak Karel met eene stem die een wanhopig gevoel in hem verraedde, ik geloof dat wy de slagtoffers van menschelyke kwaedwilligheid zyn!...

- Om het even, besloot het meisjen, laet ons nu scheiden, Karel.... wy zullen elkander van harte lief hebben... en wachten....

Nu rolde een vloed van tranen langs beider wangen, zy drukten zich herhaelde malen met levendig gevoel de handen, en gingen vervolgens elk in eene verschillende rigting, om niet verder van iemand in gesprek gezien te worden.

Het plumpe bygeloof vermogt hier wat de sterkste menschelyke rede veeltyds niet vermag: twee opregt minnende harten bloedig van elkander losrukken! eenen scheidsmuur tusschen de liefde van twee reine zielen plaetsen!...

XVI. Waer de pachter van de Meerhoeve den knoop zocht.

Den volgenden zondag zat Jambers van korts nanoen te wachten.

De pachter van de Meerhoeve zou hem immers komen bezoeken 'om wat te klappen.'

Hoop en vrees woelden te gelyk in 's mans hert.

Zou zyn verkeer met den pachter van de Meerhoeve wel degelyk oorzaak der dreigende rampen, der noodlottige voorspelling wezen! en zou hy, door weêr in aenraking met dien man te komen, de gramschap des Heeren niet op nieuw ontsteken....

Van eene andere zyde lachte hem de gelegenheid toe, om te spreken met den man wiens zoon hy zyne dochter verloofd had, met den man, die toch, sinds lange jaren, zyn goede vriend was geweest....

Maer dit huwelyk kon of mogt nu, blykens de onheilsvoorspellingen, geene plaets hebben!.... Dochter Jambers kon immers niet als pachterse op de Meerhoeve gaen, want onregtveerdig goed zou nooit zegeningen meêbrengen!...

Nu, in allen gevalle, zou hy alles ten beste schikken om zich vriendschappelyk met den pachter van de Meerhoeve te verstaen, ten einde niet als vyanden hunne betrekkingen af te breken. - Vyandschap is onchristelykheid.

De pachter van de Meerhoeve liet zich niet lang verwachten; op gesteld uer, om halfachternoen, stapte hy by Jambers binnen.

En zoodanig ongelooflyk dwaes is het fanatisme, dat Jambers van schrik beefde als hy den pachter op zyne hoeve zag treden. Hy dacht aen het kruis van menschenbeenderen, aen de geheime stem, die hy in het bosoh gehoord had!... Maer de woorden des heeren pastoors bevredigden hem eenigzins en hy ontving zynen ouden vriend met veel beleefdheid.

Er werd eenen goeden pot bier opgehaeld, en na eenige stonden gesprek over schoon en leelyk weder, over warmte en koude, en andere onverschillige zaken, tastte de pachter van de Meerhoeve eerst het groote stuk aen.

- Jambers, zoo begon hy, gy vermoedt welligt waerom ik heden ten uwent gekomen ben.

Jambers kon by die woorden zyne ontsteltenis niet onderdrukken. De pachter van de Meerhoeve bemerkte zulks.

- Wy zullen er maer geene omwegen aenmaken vriend, hervatte hy, wy zullen regtuit spreken: Gy hebt schrik voor my; men heeft u zoodanig in dwaling weten te brengen dat gy my verdenkt oorzaak te wezen der *zonderlinge* zaken die hier sinds eenigen tyd voorgevallen zyn....

- Ho, vriend, zonderling, ja zeker zonderling, ook wel verschrikkelyk! onderbrak Jambers met diepe zuchten.

- Ik hoop dat gy my wel zult toelaten u eens alles goed voor oogen te houden, om u te bewyzen dat uwe vrees gansch ongegrond is.

- Ho, vriend, sprak Jambers, kondet gy my maer geruststellen, en my verlossen van de booze hand, die op my weegt, gy zoudt my weêr gelukkig maken en myne dochter van eene gewisse verkwyning redden!....

- Hoor, hervatte de pachter van de Meerhoeve, gy beeldt u in dat een huwelyk tusschen mynen zoon en uwe dochter u groote rampen zou berokkenen; dat de Hemel u zyne zegeningen zou onttrekken en dat ik, zoo meent gy, verdoemd ben, omdat ik, in tyden van onlusten, myne hoeve, die het eigendom van een klooster was, voor eenen geringen prys heb aengekocht. - Wees ten mynen opzichte niet onregtveerdig, vriend, vervolgde de pachter van de Meerhoeve op overtuigenden toon, ja, ik heb myne hoeve als kloostergoed aengekocht; maer wat zoudet gy, en wat zouden alle anderen in myne plaets gedaen hebben? De hoeve was openbaer te koop gesteld, zy moest dus verkocht worden; kocht ik ze niet, een ander kocht ze, of zy kon in handen van den eersten den besten hoop plunderaers vallen; want de eigenaers waren verjaegd. Gy begrypt ligtelyk dat, zoo ik myne hoeve niet kocht, ik op straet gezet werd en er een arm man by was; en wat meer is, ik kocht ze met het inzicht om, zoo eenmael de eigenaers zich weêr in hunnen vorigen stand herstelden, hun alles, voor den prys, dien ik er aen besteed had, weêr te geven. Heden nog ben ik bereid dit goed aen zyne wettige eigenaers te laten overgaen. Zeg, vriend, keerde zich nu de spreker tot Jambers, ondervraeg ten strengste uw christen geweten, zeg, heb ik slecht gedaen?

- Ik denk het niet, vriend, antwoordde Jambers,

uwe inzichten waren goed, en zyn heden nog christelyk.

- Nu, vatte de pachter nogmaels het woord op, hoe wilt gy dan dat de regtveerdige God, - want regtveerdig is hy immers! my doemen zou om eene daed, die elk ander christen mensch even als ik zou verrigt hebben?

Jambers dorst in zynen door bygeloof beneveldes twyfel niet antwoorden; als de geest door fanatisme verduisterd is, blyft hy voor rede en waerheid ongenaekbaer.

- De wille Gods geschiede, antwoordde de vreesvolle man, en ik hoop dat nu alles zal gedaen zyn; dat er ons geene onheilen zullen overkomen!.... Want, zoo vervolgte hy, het is toch al wreed, vriend, zoo te moeten leven, en alle dagen te moeten vreezen eene of andere ramp over zyn hoofd te zien nederstorten, en als gy het zelf waret, besloot hy zyne rede, gy ook zoudt alles aenwenden om de gramschap des Heeren van u af te keeren.

- Veroorloof my, vriend, u te zeggen wat ik doen zou, indien ik in uwe plaets ware, hernam de pachter van de Meerhoeve; hoor, als ik menschenbeenderen op myn plankier vonde, zoo zou ik trachten te weten wie die daer gebragt heeft, en met welk doel men zulks zou gedaen hebben, en als ik eene onheilsvoorspellende stem hoorde, zoo als gy er eene gehoord hebt, dan zou ik willen weten wie aldus tot my spreekt, en nog eens zou ik onderzoeken met welk doel dit zoude kunnen geschieden.

- Ja, maer, stamelde Jambers, als die voorspelling geene menschelyke oorzaak hadde.... hoe zoudt gy!...

- Daer ligt juist uwe dwaling, viel de pachter in; wilt gy mynen raed volgen, gy zult van geene onheilsvoorspellingen meer hooren.

- En wat zou ik doen? vroeg Jambers.

- Den handel en wandel uws knechts goed gade slaen, en onderzoeken of niemand anders dan myn zoon naer de hand uwer dochter dingt.

- Gy zoudet denken dat Tone? vroeg Jambers met verwondering... Ho, zoo vervolgde hy, dat is niet mogelyk! hy is de beste jongen, de godsheugendste goezak der wereld! hy is godvreezend en eenvoudig als de deugd zelve!....

Op dit oogenblik kwam de bazin met hare dochter binnen van het Lof.

- Zou het wel mogelyk wezen, vroeg seffens Jambers aen zyne vrouw en dochter, dat onze Tone zou kwade inzichten hebben? - Hy is immers een goede jongen, niet waer, voegde hy er by, hy heeft ons in alle ongevallen geholpen en getroost.

- O ja, bevestigde onmiddelyk de bazin, Tone is de deugd zelve! - Wat zou men van hem vermoeden? rigtte de bazin zich tot den pachter van de Meerhoeve.

- Ik geloof, antwoordde deze, dat hy niet vreemd is aen de gebeurtenissen, die gy onheilsvoorspellingen noemt.

- Ho, ho! uitte de bazin, wat gy denkt! wat gy denkt!.... Maer, vervolgde zy met eenen diepen zucht, het is wat anders, helaes!.... En zy verwyderde zich van den pachter.

Netjen had tot hier toe het gesprek afgeluisterd en kwam er nu tusschen om te zeggen, dat zy ook geen volkomen betrouwen in Tone zou stellen.

- Hoe zoo, vroeg haer vader met verwondering, wat zoudt gy van Tone weten?

Het meisje bekende bloozend dat Tone, in afwezigheid harer ouders, tot by haer in de kamer gedrongen was en haer de zonderlingste liefdeverklaringen had gedaen.

- Hoort gy nu, vroeg de pachter met voldoening aen de echtgenooten Jambers, hoort gy nu dat ik den knoop op de regte plaets zocht.

- Maer dat kan niet zyn!... gilden te gelyk Jambers en zyne vrouw, dit is niet mogelyk! zoo een brave, christelyke jongen!....

- Dit kan zeer wel zyn, hernam de pachter van de Meerhoeve, en ik zal u nog meer zeggen; die kerel is by de oude Lysbeth opgekweekt; hy bezoekt haer dikwyls, en wie weet of die oude heks hem niet aenstookt om dingen te doen, waertoe hy uit zich zelve onbekwaem zoude wezen!

Jambers en de bazin konden uit hunne verbaesdheid niet wys worden; zy stamelden onverstaenbare woorden; Tone... Lysbeth... de beenderen.... de stemme!....

De pachter van de Meerhoeve wilde hen verder uit hunne verlegenheid helpen en sprak:

- Zendt Tone van de hoeve weg; bewaekt alles goed, en er zal geene spraek van onheilsvoorspelling of ramp meer wezen.

- Zou het mogelyk zyn! stotterden nogmaels de echtgenooten in hunne vertwyfeling.

- Ik verzeker het u, sprak de pachter.

- Ja, bevestigde Netjen, Tone moet maer een schynheilige wezen, zendt hem weg, en dan kan ik tegen de lente ongedeerd met Karel trouwen...

- Daer zullen wy later nog over spreken, viel de pachter van de Meerhoeve het minnend meisjes in de rede, en zich tot de echtgenooten rigtend, vervolgde hy:

- Intusschen zullen wy handelen zoo als gezegd is, niet waer?

Hy stond regt, reikte Jambers vriendelyk de hand en bereidde zich om uit te gaen.

- Ho, vriend, dankte Jambers, mogtet gy heden waerheid gesproken hebben! gy zoudt myn redengel wezen!..

- Geen engel, vatte de pachter op, maer een vriend, die u niet wil ongelukkig zien om ingebeeelde rampen, en die het geluk onzer kinderen niet wil laten vergallen door schurkenstreken! - Nu, deze week kom ik u nog eens bezoeken en dan zullen wy verder spreken.

De pachter vertrok.

En Tone, die op zolder voor eene spleet alles afgeluisterd had, kroop stillekens den trap af en verliet langs achter ongemerkt de hoeve.

XVII. Wat het meisje aen de sterrekens vroeg.

Het bezoek van den pachter der Meerhoeve had by de familie Jambers alweêr een laegsken van de fanatieke korst der ziel weggenomen en eenen heilzamen invloed na zich gelaten. De woorden des heeren pastoors hadden Jambers al eenigzins de oogen geopend en de verklaring zyns vriends, die toch duidelyk genoeg door elk christenhart kon gebillykt worden, stelde nu den man en zyne gade nog meer gerust.

Het jonge meisje gaf zich nu geheel en al aen hare zoete hoop over; zy verbeeldde zich reeds de prachtige pachterse der Meerhoeve te wezen en den knappen Karel als haren beminden echtgenoot te groeten.

De echtgenooten hadden, vóór dat zy te bed gingen, nog eens alles in 't lang en in 't breed overdacht wat de pachter van de Meerhoeve gezegd had; zy hadden rypelyk overwogen of het kwaed, dat hen bedreigde, wel van hem kon komen, en of het wel met de regtvaardigheid Gods overeenstemde een man van zulke zware schuld te verden-

ken, als zyn gedrag daertoe geene baerblykelyke aenleiding gaf. Hy had immers de hoeve maer gekocht om zich zelve te redden, om niet arm te moeten worden, om zyn goed niet in slechte handen te zien overgaen, en dan nog wel met het loffelyke inzicht alles weêr te geven, zoo de eigenaers zich weder in hunnen vorigen stand konden herstellen. Dit alles wel nagaende, oordeelden de brave lieden dat de pachter van de Meerhoeve eerder eene schoone daed, dan eene diefte, had begaen, en zy kregen meer om meer de overtuiging dat het kwaed van elders dan van het ontworpen huwelyk komen moest; op Tone konden zy evenwel hunne verdenkingen niet stellig vestigen. Tone was immers een te goede jongen, en al hadde hy Netjen eene liefdeverklaring gedaen, dit kon in alle geval maer als eene zeer naluerlyke zaak beschouwd schouwd worden; Tone was jong en Netjen was schoon..... - Zoo redeneerde de pachterse.

En Lysbeth dan? vroeg Jammers.

Lysbeth, hernam de vrouw, men zegge van Lysbeth wat men wille, zy is toch een godvruchtig mensch; zy bid immers aen elke deur, en, zoo voegde zy er half luid by, zy helpt de menschen al dikwyls uit verlegenheid door haren christelyken raed; zy heeft welzeker myne dochter van den duivel verlost...

- Een christelyk mensch! herhaelde Jammers, om zynen twyfel te laten blyken, terwyl zyne vrouw binnen 's monds prevelde.

- Ja, hervatte de vrouw met klem, ja, een christelyk mensch!... Hoe vele kinderen heeft zy niet reeds van geheime kwalen genezen!... Hoe vele booswichten heeft zy niet tot bekeering gebragt!... Neen, pachter, neen, besloot de vrouw, men zal my toch niet doen gelooven dat Tone of Lysbeth ons eenig dwaed zouden toebrengen! dat zal men my niet doen gelooven!

- My dunkt nogthans dat de pachter van de Meerhoeve volkomen gelyk heeft, voer Jambers nogmaels tegen zyne vrouw in, wanneer ik alles overleg, dan schynt het my toe dat het niet anders wezen kan, dan zoo als hy zegt; immers wy zullen zien, voegde hy er als verzachtingsmiddel by, toen hy bemerkte dat zyne vrouw zich ongeduldig bewoog om hem te onderbreken.

- Ja, wy zullen zien, bevestigde de bazin, maer vroeg zy, zoudt gy Tone nu wegzenden.

- Ja, zeker, antwoordde Jambers, anders zouden wy geene proef kunnen leggen.

- Dat is ook waer, bekende de vrouw, maer, voegde zy er by, dan moet gy hem toch eerst eenen anderen dienst laten zoeken.

- O ja, stemde Jambers toe, ik wil den jongen zoo niet vlakaf op straet zetten, hy kan naer eenen anderen post omzien.

- Zoo, goed, sprak ten slotte de bazin; maer het is nu reeds laet, vervolgde zy, gaen wy nu te bed, pachter, en wy zullen nu veel geruster slapen.

Inderdaed, eene halve uer later genoten de brave lieden eene rust, zoo als zy er sinds het verschynsel der menschenbeenderen geene meer hadden mogen genieten.

Het lieve Netjen zou ook wel gern zachtjens geslapen en gedroomd hebben, maer het meisje was, als ten speeltuige, eener begoocheling overgegeven. Zy look hare lieve oogen goed dicht toe, vleide zich zoo gemollig mogelyk met het hoofd op het oorkussen neêr, en ademde net als of zy sliep; maer toen zy zoo eenige stonden gelegen had, als wilde zy den slaep lokken door schynen te slapen, dan stond de flinksche jongman der Meerhoeve weêr voor de oogen haers geestes, en het scheen haer toe dat zy niet heel gemakkelyk lag; zy keerde zich

eens op de andere zyde, stopte diep haer hoofd in de peluw, drong het deksel goed digt en trok de bedgordynen voor de sponde, terwyl zy zegde: Nu zal ik wel slapen. Geene vyf minuten had zy zoo gelegen, of zy begon weêr de woorden van Karel te herhalen: ‘Wy zullen elkander immer opregt beminnen;’ en die woorden waren, door hunne bekoorlykheid, een tegenslaepmiddel.

Kortsnadien begon zy te sluimeren, maer zy sliep nog eigenlyk niet toen het afgrysselyke gezicht van Tone voor haer verscheen, en haer schrik aenjoeg door zyne ezelsche bevalligheid.

Zoo was het middernacht geworden, en het lieve Netjen had nog geen oog geloken.

Eindelyk nam zy, uit nood, het besluit 't gepink der sterretjens, die haer door de plooijen der venstergordynen zoo lieflyk tegelachten, na te gaen.

Haer geest ondervroeg die schoone hemellichtjens nopens haer toekomstig lot. Zy toch, die daer zooby den Hemel hingen, moesten, beter dan de booze menschen, weten wat er haer te gebeuren stond.

Zy vroeg:

- Zal karel myn echtgenoot worden?

En al de sterretjens pinkten *ja*.

- Zullen myne goede ouders dan ook gelukkig zyn?

En al de sterretjens pinkten nogmaels *ja*.

- Zal God ons huwelyk zegenen met lieve kinderen, die rond grootvader en grootmoeder zullen huppelen?

En al de sterretjens pinkten tweemaal *ja*.

- Zullen wy dan niet door onderlinge liefde zoo gelukkig wezen als de engelen in den Hemel, die zich in Gods majestatisch aengezicht spiegelen?

En al de sterretjens pinkten driemaal *ja*.

Zoo lag het lieve kind zich zalig te droomen, toen op eens een ontzettend gerucht hare ooren trof. De gansche hoeve scheen in opschudding. De peerden brieschten en stampvoetten in hunne stallen; de koeijen en ossen loeiden verschrikkelyk en de wachthond huilde op doodangstigen toon.

Het meisje sidderde; zy luisterde nog eens goed toe; het schrikwekkende gerucht verdubbelde! zy sprong uit hare sponde en maekte hare ouders wakker.

Afgryglyk was dit ontwaken voor de echtelingen, die zoo zalig ingeslapen waren....

Zy hoorden een rumoer in de stallen, als hadden een legioen helsche geesten daer vastenavond gevierd; alles scheen te sidderen en te beven! een algemeen gebrul en gekraek liet zich hooren, het was, als werde de hoeve afgebroken en door de duivelen in den afgrond gesleurd!

Ho! nu bleef er geen twyfel meer over! de voorspelling was echt... en dit afgryglyk ongeluk kwam hun juist nu over, omdat zy binst dien dag weêr in vriendschappelyke betrekking met den pachter van de Meerhoeve gekomen waren!

Zoo dachten de ongelukkigen in de eerste oogenblikken, toen zy weêr het speeltuig der dwaze bygeloovigheid werden....

Maer, wat op dit middernachtlyk uer aengevangen!

Bygeloof verdryft allen moed; bygeloof is lafheid! bygeloof sluit alle rede buiten; bygeloof is dwaesheid!...

Vader, moeder en dochter klemden zich in doodsangst aen elkander vast, terwyl zy in hunne verwarring gedurig kruisen sloegen en onbegrepene gebeden stamelden.

Het rumoer duerde schrikwekkend voort! de leden der ongelukkige familie kropen in den verborgendsten hoek der kamer en waren zoodanig verschrikt dat zy eindelyk niets meer hoorden of zagen.

De oude Lysbeth kwam op dit oogenblik eens voor de kamervenster loeren, en sprak;

- Dat verhoede God!... gy zult niet ongestraft met de kettters aenspannen!... En zy verdween van de hoeve. Meer dood dan levend wachtten de rampzalige bygeloovigen den morgenstond af, en toen de dageraad de hoeve begon op te klaren, waegde het Jambers 't hoofd eens buiten te steken; alles was nu rustig, hy hoorde niets meer; korts nadien was het geheel licht geworden; Tone kwam uit zynen slaepstal en stond dwaes op te zien toen zyn meester hem vroeg wat er zoo 's nachts mogte gebeurd zyn; de knecht beweerde niets gehoord te hebben, daer hy, zoo hield hy voor, des nachts nooit wakker wierd.

Jambers ging naer de stallen en, och Hemel! de beesten stonden nog te beven en te sidderen; de paerden met het schuim op den mond beten aen hunne kribben, de koeijen en ossen hadden hunne banden losgerukt en stonden overhoop!... En, och God!... wat mag dit beduiden!... er staen monsterachtige klauwen op de huid der dieren geprent!... zie... als of zy er ingebrand waren!...

- Dit zyn duivelsklauwen, zeî Tone.

- Myn God! myn God! kermde de pachter, terwyl hy zyne vrouw en kind in de armen drukte, het is nu maer al te zeker, wy zyn gevloekt! wy zyn betooverd!...

- Het is ook wel wat uwe schuld, baes, sprak Tone met heimelyke stemme, gisteren nog hebt gy hier een man op uwe hoeve laten komen, die overal de vermaledyding met zich draegt; gy durft dien man uw vriend noemen, en wilt zyn zoon met uwe dochter laten trouwen...

- Het is waer, jongen, zuchtte de pachter, maer, wy zyn wel diep ongelukkig! wy zyn wel bitter te beklagen!

En al wat die eenvoudige lieden op dit oogenblik,

waer zy verstand noodig hadden om den schurk, die voor hen stond te ontmaskeren, konden, was weenen, was klagen!...

Eer de dag verlopen was, kende de gansche gemeente het ongeluk van het huisgezin Jambers; het gebeurde was zelfs nog niet voldoende en, zoo als het veeltyds gaet, werd er nog eenen heelen hoop dwazigheden bygevoegd.

Volgens de straetvertelling was een legioen duivels van alle kleuren en soorten op de hoeve neêrgestort, alles was verbryzeld en verwoest, de paerden, ossen en koeijen den nek omgewrongen, overal waren duivelsklauwen in de muren geprent, en een verpestende solfergeur heerschte in de stallen!...

De heer pastoor hoorde ook van het feit spreken en geloofde het zynen pligt nu de zaak nader te onderzoeken; hy begaf zich rond den middag naer de hoeve Jambers en trof onder wege den pachter der Meerhoeve aen, die hem omstandiglyk mededeelde welke reden hy had om den knecht en moeder Lysbeth te verdenken.

Zy traden de hoeve op, namen den verslagen Jambers by de hand en leidden hem naer den slaepstal van zynen knecht. Zy doorzochten de legerstede des huichelaers en vonden eene vitrioolflesch en eenen stok met yzeren punten doorslagen, onder zyn bed verborgen.

Nu was de zaak klaer, er bleef geen twyfel meer. Tone werd bygeroepen, en zich niet kunnende verontschuldigen, werd hy schandelyk de hoeve afgejaegd.

Jambers beweende bitterlyk zyne bygeloovige verblindheid; de herder en de pachter van de Meerhoeve hadden geene moeite hem nu te doen begrypen, hoe hy zich door de schynheiligheid des knechts had laten misleiden en verontrusten.

Toen de booswicht de hoeve afstapte met zyn pakjen

onder den arm, waren al de kwade hartstogten eens onbeschaefden en ondeugenden menschen op zyn aengezicht te lezen; hy kneep krampachtig de zware vuisten toe en door zyne knarsende tanden klonk een yslyke vloek van wraek!.....

XVIII. Wraek en straf.

Het was een koude en pikdonkere nacht der maend maert.

De landbouwer gaf zich in dit gure jaergetyde, dat hem van zyne geliefkoosde velden nog verwyderd hield, vry der ruste over, maer snakte reeds van ongeduld naer zoelere dagen om zynen veldarbeid te hernemen, en zich by de herbloeiende pracht der natuer te verblyden.

Alles was omtrent middernacht op de hoeven van het dorp K.... volkomen stil.

Twee wezens, die als twee nachtschimmen in de duisternis elkander voortsleurden, slopen op dit nachtelyke uer langs de achterhaeg des boomgaerds de hoeve van Jambers binnen.

De eene was een struisch jongman, en de andere eene stoude vrouw.

- Lysbeth, fluisterde de jongman, met eenigzins bevende stem, zoo wy terug keerden en wachtten!.... misschien zal hethuwelyk nu toch verbroken blyven.....

- Tone, gy zyt een bloodaerd!.... een lafhartige!.... grynse hem het oude wyf bitsig toe.

- Maer wat zullen wy er by hebben? vroeg Tone terwyl hy op den hoek der stalling staen bleef, wat zullen wy er by hebben?.... daerdoor zal ik toch Netjen niet krygen!

- Ho, rampzalige! spotte Lysbeth hem in het aengezicht, - wat zullen wy er by hebben!.... en zich vlak voor den jongman plaetsende, vroeg zy:

- Voelt gy dan niets in uw hart dat u zegt: Tone, gy wordt veracht en verstooten!.... hoort gy niet eene stem in uwe ziel die u toeroept: wraek! wraek!.... Ho! wistet gy hoe zoet de wraek is!... gy zoudt geen lafaerd zyn!...

En de oude bedelares zag er op dit oogenblik zoo afgryselyk uit, dat de jongman er voor terug deinsde.

- Ja wel, Lysbeth, sprak Tone, ik voel de wraekzucht in mynen boezem woeden! een helsch vuer brandt in myne ziel als ik denk dat zy met Karel trouwen, en dat ik de schoone hoeve niet bezitten zal!.... Maer waerom ons op deze wyze wreken!..., zoo ik liever dien Karel van de Meerhoeve ergends afwachtte en hem.....!

- Niets! niets! keurde de oude af, nu ons plan ten uitvoer gebragt, en dan gezien hoe wy het kettersjong treffen zullen!....

- Nu, 't zy dan zoo!... sprak Tone met beradenheid; Jambers heeft my schandelyk weggejaegd en ik wil my wreken!....

- Ziehier, zeï Lysbeth, en zy stopte den jongman iets in de hand.....

- Zal het wel zeker goed gaen? vroeg Tone.

- Het faelt nooit, verzekerde Lysbeth, kruip langs de schuerdeur binnen, vervolgte zy, klim op den graentas, daer zal het gemakkelykst vatten en spoedig aengaen...,

- Waek intusschen; ware er verraed, fluit... en ik vlugt langs achter weg.

- Ik blyf hier aen de achterhage op u wachten; langs hier komen wy dra het bosch in, en zyn wy verdwenen eer er iemand toesnelle!....

- Ja, ik ga!.... sprak Tone, - hy maekte de hem goed bekende schuerdeur open, en klom den graentas op.

Daer haelde hy het voorwerp dat Lysbeth hem gegeven had uit den zak - eene polverton met kei en vuerslag - vervolgens maekte hy met eenen prop strooi en een handsvol vlaswerk eene dikke lont, sloeg vuer, stopte het glimmende polver in de lont en wierp ze zoo brandend hoog op den graenstapel!

Nu wilde hy, in allerhaest, eer het vuer uitbarste, wegvlugten, maer in zyne verwarring - geen booswicht, hoe verhard, blyft kalm by eene wandaed - in zyne verwarring trapt hy nevens den ladder, valt op den dorschvloer en blyft met een been gebroken magteloos liggen!...

Lysbeth stond intusschen van verre op den brandstichter te wachten. In den beginne grimmelde zy van helsche voldoening; maer tien minuten waren verlopen..... Tone kon reeds terug zyn,... zy zag niets,... zou hy niet durven?...

En terwyl zy reeds vreesde haer de voldoening der wraek te zien ontsnappen, zag zy op eens eene rookwolk door het dak der schuer opdwahlen....

Maer Tone verscheen niet!... wat mogt hem wederhouden! de vlam slingerde reeds door het strooijen dak!... de schuer stond in vollen brand... en Tone was er nog in!...

Nu beefde Lysbeth ook. - Hoe haren pleegzoon redden? ... zy waegde het tot digt by de stalling te loopen!... Geen middel om nog in de schuer te geraken! alles was rook en vlam!... maer zy hoorde Tone kermen. Zy hoorde

hem vloeken! zy hoorde hem verwenschingen en vermaledydingen tegen haer uitbraken, terwyl hy stuiptrekkend tegen de alles verslindende vlammen worstelde!...

Op dit oogenblik hoorde men de schrikbarende kreet: brand! brand! van huis tot huis op den wyk weêrklinken Eene menigte volks stroomde toe! - Jammers ontwaakte in doodsangst en terwyl hy zyne wooning uitvlugtte, zag hy by het licht der brandende schuer de oude Lysbeth langs den boomgaerd wegsluipen.

De moedig toegebragte hulp der gebuerlieden behield het overige der hoeve; de schuer alleen brandde ten gronde af.

Toen des anderdaegs morgens het vuer gedoofd was en men de puinen wegkeerde, vond men het verminkte lyk van den rampzaligen knecht!

De pachter zelf had de oude Lysbeth zien wegvlugten, er kon nu geen twyfel in zynen geest opryzen; die twee persoonen, waren ook de daders van dit afschuwlyk misdryf.

Lysbeth en Tone hadden zich gewroken!...

De boosaerdige knecht had zichzelf tot eene verdiende straf veroordeeld. - Lysbeth zou hare schelmsche kuiperyen niet langer voortzetten.

- Wie zou het ooit vermoed hebben? riep de bazin met de grootste verwondering uit, dat een jongen, als Tone, die zoo braef, zoo christelyk scheen te leven, zulke misdaden zou durven begaen!...

- Hoe is het toch mogelyk! uitte Jammers met zelfverwyt, dat wy ons door twee zulke deugenieten hebben laten bedriegen en vrees aenjagen!...

- Ziet gy nu wel, betuigde Netjen, dat ons onheil niet uit myne liefde voor Karel voortkwam!...

- Neen, lief kind, bekenden de ouders, ons onheil kwam niet uit uwe liefde voor Karel, maer uit onze eenvoudigheid, uit onze onwetendheid, uit ons bygeloof voort!...

- Ja, nam nu ook de dorpsherder het woord op, het kwaed konjt niet van God, maer wel van de menschen!.....

Nog dien zelfden dag werd de oude bedelares aen het geregt overgeleverd.

Een vreeslyk tooneel deed zich by hare aenhouding op.

Men had ze in hare hut aengevat, en terwyl men alle geweld gebruikte om haer buiten te sleuren, klampte zy zich, onder het uiten van de afgryskste vervloekingen, aen haren geldpot vast!... Zyriep de duivelsche magten uit de hel ter harer hulp!....

Maer de geesten des kwaeds schenen ditmael de bede der tooverheks niet te verhooren. De geregtsdienaren bragten haer in een duister gevang, waer zy de laetste dagen van haer ellendig leven in smart en wroeging heeft gesleten.

XIX. Na lyden verblyden.

De lente prykte in vollen glans. Sneeuw- en yskorst waren voor de verkwikkende zon geweken. De aerde omhulde zich met haer geurig en kleurig meikleed. De vogelen zongen in de velden den eeuwigen Lof des Algoeden. De insecten verrezen uit hunnen schyn-slaep. De vreugde daelde als hemelschen dauw in aller harten. Alles was harmony, liefde, genot en leven!....

Het afgebrande deel der hoeve Jambers was weêr opgebouwd. Alles zag er by de brave lieden nu lagchender en schooner dan voorheen uit.

De toebereidselen tot een prachtig feest werden gemaekt. De hoeve was glansend versierd - want, er moest een huwelyk plaets hebben.

Netjen Jambers trouwde met Karel van de Meerhoeve!

En dit blyde nieuws bragtde gansche gemeente op de been.

De meisjens vlochten looverkransen en bloemruikers; de jongelingen reden te paerd, en waren buitengewoon

fraei met witte broeken en roode sluijers gekleed; aldus vergezelden zy het gelukkig paer van de hoeve naer de kerk en van de kerk naer de hoeve.

In al de dorpsberbergen was er dien dag volop te dansen en te drinken.

Alles liep in vreugd en deugd af.

En 's anderdaegs was Netjen Jambers de lieve, opregt beminde echtgenoot van Karel en tevens de hupsche pachteresse der ryke Meerhoeve.

De kinderen en kindskinderen van dit, later alleszins gezegend, paer leven heden nog op dezelfde gemeente.

Zy verhalen nog dikwyls de geschiedenis, die wy hier voren neêrschreven, maer nooit laten zy na er als zedelyke gevolgtrekking by te voegen:

Het bygeloof is de schrikkelykste der menschelyke zwakheden; de onwetendheid is de afschuwelykste der maetschappelyke plagen; maer de school verdryft die twee monsters, en immer zullen hier de kinderen ter schole gaen; immer zal zich hier de geest met het lichaem ontwikkelen; immer zal men hier waerheid van logen, geloof van bygeloof trachten te onderscheiden, en aldus door het verstandelyke leven aen de hoogere bestemming der menschen, naer de inzichten des Opperheers, leven.

EINDE.